

1-12. sz. + ...

23873/122

18

A FEHÉR BARÁT

A PÁLOSREND HAVI FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: P. GYÉRESSY ÁGOSTON—FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. NÁDAS ZOLTÁN

TARTALOM: Dr. Nádas Zoltán: Jézus — Jézus Szentséges Nevének zsolozsmája (Pálos himnusz, Lengyel Rezső ford.) — P. Gyéressy Ágoston O. S. P.: Iézuska Édesanyja — Fráter Jácint Naplójából — P. Csellár Jenő O. S. P.: Remete Szent Pál — Karrer Ottó: Az ősi remeték és szerzetesek misztikája — Móra Gábor: A bítai apátúr ajándéka — Falbrecht Alce: Lelki levelek — Világegyház — Gyerekeknek — Pálos krónika — Könyvek.

VII. ÉVF. • 1. SZÁM

ÁRA • 60 • FILLÉR

1944 JANUÁR

A FEHÉR BARÁT

A PÁLOSREND ÉRTESITŐJE
ÉVI ELŐFIZETÉSI ÁRA 6-80 PENGŐ

Főszerkesztő: P. GYÉRESSY ÁGOSTON O. S. P.

Felelős szerkesztő Dr. NÁDAS ZOLTÁN.

SZERKESZTŐSÉG: Budapest, XI. ker. PÁLOS KOLOSTOR.

Telefon: 468-550. Csekkszám: 48004.

KIADÓHIVATAL: Budapest, IX., Gönczy Pál-u. 2. Telefon: 189-100.

MEGJELENIK minden hó elsején.

Rendi és főegyházmegyei jóváhagyással.

A FRÁTER GYÖRGY SAJTÓSZÖVETKEZET

BUDAPEST, IX., GÖNCZY PÁL-U. 2. TELEFON: 189-100.

Mindennemű nyomtatvány izléses, gyors és pontos kivitelezése; kiadványok művészes tervezése és terjesztése. Sokszorosítás, könyvkiadás; hangversenyek, előadások társasutazások (zarándoklatok) szervezése és rendezése. — **Hírdetési Iroda.**

Kedves előfizetőnk!

Mi örülnénk a legjobban — már csak krisztusi és hazafias szent ügyünk érdekében is —, ha a karácsonyi szent ünnepekre

valamilyen kedvezményvel vagy ajándékkal

kedveskedhetnénk Előfizetőinknek és Olvasóinknak. Sajnos, a mai viszonyok mellett az ellenkezőjére vagyunk kényszerítve. Az emelkedő papír- és nyomdaárak, nemkülönben a munkabérek miatt

az évi előfizetés díját 6 pengő 80 fillérre,

az egyes szám árát pedig 60 fillérre vagyunk kénytelenek emelni 1944 jan. 1-től.

Szeretettel és bizalommal vagyunk a tekintetben, hogy kedves Előfizetőink és Olvasóink megértik nehéz helyzetünket és továbbra is megtartják meleg pártfogásukban nemes törekvésünket.

Karácsonyi ajándékkul csak felfokozott munkánkat és még odaadóbb szeretetünket küldjük kedves Előfizetőinknek és Olvasóinknak. Együttal őszinte hálával köszönjük mindazoknak, akik lapunkat az előfizetési díjon túlmenően is támogatták.

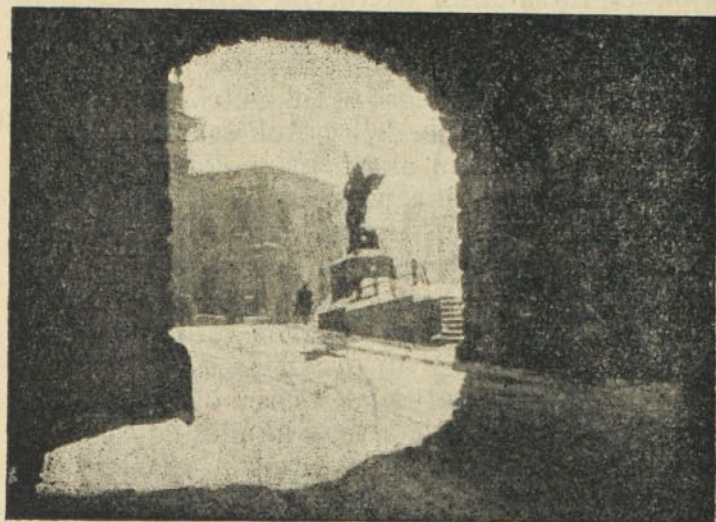
Dr. Nádas Zoltán rádióbeszéde (1938. I. 2):

Jézus...

Tagadhatatlan, hogy a neveknek van bizonyos varázsuk. Vannak nevek, amelyek valósággal magnetizálják a lelkeket. Vannak nevek, amelyek elektromos szikravezetése szinte robbanásig tudja feszíteni a lelkek addig lappangó, ismeretlen erőit. Amikor a francia Napoleon nevét hallja, kigyullad az arca; és megdobban a szíve a magyar embernek, amikor a Kossuthnótát énekeli.

Nekünk katolikusoknak is vannak neveink, amelyek hallatára megpezszdül a vér ereinkben; agyunkban és szívében fellobban a katolikus öntudat fénye, melege; és érezzük, hogy két ezredév magasabb emberi kultúrájának a kollektív erői rohannak keresztül idegpályáinkon. A mi arcunk is kigyullad, amikor az arénák dermedt légkörében suttogva halljuk kiejteni *Antióchiai Szent Ignác* nevét, vagy amikor a régi idők sárgult lapjain *Szmirnai Szent Polikárp*, *Perpetua* és *Felicitász* neveit olvassuk. A mi szívéink is megdobban, amikor a hamvadó paraszak zizegése a tüzes rostélyra fektetett *Szent Lőrinc* diakonus nevét hozza felénk vagy amikor a karddal kettévágott és a szegény koldunak nyujtott katonatiszti köpeny *Toursi Szent Márton* nevét idézi emlékezetünkbe. A mi szemünk is felragyog, amikor eszünkbe jut a keresztény szellem és gondolkodás kiválóságainak: egy *Szent Ágostonnak*, egy *Aquinói Szent Tamásnak* a neve — vagy amikor felsorakoznak elénk a magyar szentek nevei: az országépítő *Szent Istvánnak*, a jóságos ifjú *Szent Imrének*, a csataváró *Szent Lászlónak*, az alázatos lelkületű *Szent Erzsébetnek* vagy az égi korona után vágyó királyleánynak, *Boldog Margitnak* a neve.

Mégis van egy név, amelyet még ma is többször írnak le és sokkalta többször ejtenek ki, mint a legnépszerűbb politikusoknak vagy a legfelkapottabb sport- és filmsztároknak a neveit! Van egy név, amely a legszentebb, amely min-

Kolozsváry Vilmos felvétele.

denek felett áll s amelynek a mai napon ünnepet szentel az anyaszentegyház és ez a név: Jézus!

Engedjétek meg, hogy egy kérdést tegyek fel! Honnan van a neveknek ez az említett varázsa? Honnan a neveknek az az ereje, amely viselőikből kiáradva százezrek és milliók gondolat- és érzésvilágát ugyanarra a magasságra hangolja, százezrek és milliók karjait ugyanarra az építő munkára lendíti? Egy ilyen névnek a viselője egy nép intuíciójának, életmegsejtésének testbeöltözése, a két milliárdos ember-tömkelegben helyüket kereső társadalmi rétegek és nemzetek vágyainak, törekvéseinek a megtestesülése, egy ilyen név viselője egy ember-óceánnak valósággal sziklafalakat tépő szökőárja!

Ha már most ebből a szempontból nézem az Úr Jézust, akkor elsősorban is azt kell mondanom, hogy Benne a mi *legszebb, legfönségesebb, legemberibb gondolataink és érzéseink* öltöttek testet.

A mi hitünknek pislákoló mécsese, amely elé védőleg emeljük kezünket, az élet viharzásában, s amely mégis minden pillanatban kialvásra van ítélve, benne mint egy istenlátás égre csapó máglyatüze gyullad fel, amelyet a viharok csak

szítani tudnak, de eloltani soha. A mi szeretünknek az élet sűrű, sötét erdején itt-ott áttörő szegényes fénypásztái, Benne mint az élet napfényének az egész emberi történelemre alázuható hatalmas kévái sugárzanak szét. Máskülönben, hogy is mondhatta volna ott a Getszemáni-kertben: «... mindazáltal ne az enyém hanem a Te akaratod teljesedjék». És hogy mondhatta volna ott a kereszten: «Atyám, bocsásd meg nekik, mert nem tudják, hogy mit cselekszenek». Éppen ezért Krisztusban végső egyéni és társadalmi formáját s megpihenését találja az ember, aki hosszú-hosszú évezredek után a legkülönbözőbb irányokban törtet a boldogság után; aki birodalmakat hódít s vértanukat avat, aki a teremtett világ szerkezetét, értelmét kutatja és embertársait rabszolgaszíjra fűzi, aki toronymagasságú gyárkéményeket épít és a világvárosok nyomorövezetét népesíti be, aki a fajok és társadalmi osztályok között végső leszámolást hirdet és embermilliókat puskatussal kényszerít állítólagos boldogságuk útjára. Ugyanakkor Krisztusban végső és tökéletes harmóniába jutnak azok az elvek, felfogások és az emberiség bajait megszüntetni akaró próbálkozások, amelyek ma még milliókat és százmilliókat állítanak egymással szembe. Benne éppúgy feloldódik és harmóniába jut a parancsuralom és a népakarat érvényesülése, a törvény és az emberi szabadság, mint ahogy a gyermek arcán a szülői vonások egy egészen új arckifejezéssé olvadnak össze. Vagyis Krisztusban testet öltött az örök ember végső kifejtése, az egy akol és egy pásztor társadalmának az embertípusa, amelyet az emberiség a szenvedések egymást követő özönvizein túl fog csak tudni elérni.

Az Úr Jézusról azonban többet kell mondanunk. Ő nemcsak a mi emberi gondolataink, vágyaink és törekvéseink megtestesítője: maga a befejezett, a kiteljesedett ember, hanem ugyanakkor ezeknek a megvalósulni akaró emberi gondolatoknak és vágyaknak, ezeknek a célbátörő küzdelmeknek Beteljesítője, emberi életünk végső és teljesérvényű Kiegészítője: maga az élet Forrása és bőkezű osztogatója, maga az *Isten!*

Amikor tehát az emberi élet csúcsaira törekszem, amikor ebben az utamban annyiszor kell elhaladnom a kishitűség, a csüggedés minden pillanatban lezuhanással fenyegető hatalmas szikláinak tövében, amikor annyiszor kell átkelést kísérelnem mások értetlenségének, kicsinyességének vagy éppen általam félremagyarázott nemes törekvéseinek szakadékain, akkor felragyog előttem a név: Jézus. De ugyanakkor éreznem kell, hogy ez a név nemcsak egy távolban fekvő cél meglátása, nemcsak bátorító szavak megszólalása, hanem még inkább az élettitkokra való csodálatos rálátás és összeroppanni készülő emberi erőimnek talán még csodálatosabb utánpótlása. Mint amikor Nándorfejevárnál a maroknyi magyarság kétszer verte vissza a török 150.000 főnyi seregét. Hiába volt azonban minden erőfeszítés, minden ellenállás, az

emberi erő végül is ellankadt, kimerült. A következő rohammal már a kápukat törték be a törökök. Diadalordítással nyomulnak fel a várba hullákon és jajgató sebesülteken tiporva. Egyesek már kapitulációra gondolnak, amikor egyszerre csoda történik: mint valami vércsevijjogás riad fel Kapisztrán ajkáról: Jézus, Jézus! A csüggedt harcosok új erőre kapnak s szinte félistenként vetik magukat a kereszt ellenségeire. A török megfutamodik, Mohamed maga is megsebesül és csak Szófiánál tudja összegyűjteni szétzúllott seregét.

Az ember vallásos élménye csakugyan beigazolja az Apostolok Cselekedetei c. szentkönyvünk teológiai igazságát: «*Nincs másban senkiben sem üdvösségünk, mint Jézus Krisztusban, mert nem is adatott más név az ég alatt az embereknek, amelyben nekünk üdvözlünk kellene.*»

Éppen ezért dicsérje Jézus nevét mindenki.

Dicsérje külön-külön minden ember, aki ember-mivoltának kiteljesedését, belső életének virágborulását, örök tavaszát akarja, aki embertársaival való együttélésben igazságot, békét és szeretetet akar, aki Istentől nyert adottságainak Krisztus szellemében való érvényesülését akarja, nem pedig a hízelgést, az intrikák és gáncsvetést tekinti az előrehaladás egyedüli eszközeként.

Dicsérje Jézus nevét a társadalom, a közélet, ha a napjainkban szinte már állandósult és minden komolyabb emberi értéket alapjában veszélyeztető létbizonytalanságot és a mindenre képes pártvillongásokat akarja megszüntetni — és ha ezzel szemben általános megnyugvást, a társadalmi osztályok közt békét és meghittséget akar.

Dicsérje Jézus nevét az egész földkerekség, a ma még alakulóban levő egyetemes emberi társadalom, a nemzetek és fajok keresztényi közössége. Dicsérje Jézus nevét, ha nemcsak a civilizációnak az előretörését, vagyis a technika eszközeivel kényelmesebbé tett emberi életkeretek kiszélesítését, hanem a kultúra továbbfejlődését, tehát az ember emberies lelkületének és cselekvésmódjának megerősödését is akarja. Dicsérje Jézus nevét, ha azt akarja, hogy nehéz problémáiban, ne a nemzetek párbaja, hanem az értelmes és jóindulatú megegyezés szolgáltatson igazságot és adjon minden fajnak és nemzetnek életlehetőséget.

Dicsérje tehát mindenki Jézus nevét, de ne azzal a lelkülettel, amelyet már maga Krisztus Urunk is megbélyegzett, amikor így szólott: «*Ez a nemzedék csak szájával dicsér engem, szívében azonban távol áll tőlem*», hanem dicsérje azzal, hogy elismeri Jézus Krisztust, mint az Örök Igazságot, az Örök Szeretetet, mint magát a *Békét és Boldogságot!*

Egy meglehetősen ismert apró esemény elmondásával szeretném szavaimat befejezni. Súlyosan beteg ember jött fel vidékről, hogy megvizsgáltassa és gyógykezeltesse magát. Az orvosok aggodalmasan csóválják a fejüket. Azonnal operációt tartanak szükségesnek. A műtőben az éter párázata terjeng. A kedves

nővérek talpig fehérbe öltözötten várják a műtét kezdetét, mialatt az orvosok bemosakodnak. Ebben a lélegzetfojtó hangulatban a vezető orvos megáll a beteggel szemben és így szól: Barátom, maga tudja, hogy nyelvrákja van. Az operáció után értelmes emberi szót többé nem ejthet ki. Ha van valami, amit utoljára szeretne kimondani, azt most mondja meg. — Hát tudjátok, kedves Testvéreim, hogy ez az ember mit mondott? Tudjátok, mit mondott ez az ember, aki életében utoljára néhány szóval ki akarta fejezni legszentebb érzéseit és gondolatait? Nem azt mondta, hogy Édesanyám! Nem azt mondta, hogy szeretett Hitvesem! Nem azt mondta, hogy drága gyermekeim, hanem azt mondotta: *Dicsértessék a Jézus Krisztus!*

Ha mi is röviden, néhány szóval ki akarjuk fejezni legszentebb érzéseinket s gondolatainkat, amelyek ezen a szent ünnepen lelkünk mélyéből feltörnek, akkor azzal a szegény beteggel mi is csak annyit tudunk mondani: Dicsértessék a Jézus Krisztus!

Dicsértessék mindenki által! — és:

Dicsértessék az örökkévalóságon keresztül!
Amen.

Jézus Szentséges Nevének zsolozsmája

Názáreti Jézus édes,
Júdea Királya ékes,
kegyes, pompás, szépséges.

Néped üdvössége lettél,
szörnyű kinhalált szenvedtél,
arcod ólom-szín, véres.

Minden neved áldott nekünk,
ragyog, fénylik emberségünk
előtt előneved is.

Enyhet ad, gyógyítgat, ápol,
megvéd gonosz támadástól,
erősít és megsegít.

Királynak zászlai alatt
meglelheted a nyugalmat,
ellenséged messzefut.

Átalmékedett nevére
háború fut, jő a béke,
vesztes sikolt iszonyút.

Ezt a Nevet tisztelnünk kell,
így remeg, fut, fut tőlünk el
ártó gonoszok hada.

E név nekünk üdvösséges,
legjobb vigasz, édességes,
szomorúság ostora.

Méltó minden tiszteletre,
véssük mélyen szíveinkbe,
szeressük is elmelkedve
hősies szeretettel.

Szent Ignác ezt tanította,
szenvedve bizonyította,
midőn szívét megnyitotta
s e név lángolt benne fel.

Ugyan mit várunk nagyobbat,
Jézusnál bensőbbet, jobbat,
szereletre legméltóbbat,
szerelettel jő felénk.

Szeret: lángol, tüze éget,
szeret: Ő az Örök Élet,
szeret: jósága szívének
segít, szíveinkhez ér.

Neve mindenek szívének
barátságos, kedvessé lett,
nélküle üres az élet:
szeressük bensőn ezért.

A természet ezt kívánja,
szeressük, ki, szívét tárja
elénk, s Néki felkínálja
szívünk rejtett életét.

Jézus neve: jó forrása,
oly csengő, kedves hangzása,
méltó minden országlásra,
ha meghalljuk, örvendünk.

Tündöklő az Atya fényét,
ragyogja Anya erényét,
csillogtatja testvér ékét,
testvért emel, él bennünk.

Jézus feje, szíve, esze,
erős teste, lába, keze,
nyílt oldala, véres ere
vár minket készségesen.

Általuk kemény kin enyhül,
ártást, sértést, bántást nem tűr,
bűnös általuk megszentül
tisztá szívvel, fényesen.

Bárcsak felismernéd végre,
hogy Jézus csodás nevére
jók leszünk, és Hozzá térve
érezzük szeretetét.

Jézus, szép vagy, ékességes,
legjobb örök jó, értékes,
haragod lassú, készséges
irgalomra, kegyre kész.

Jézus, ó Nagylelkű király,
Jézus, szép alakod kivál,
Jézus, nyelved jó szóval vár,
csodálandók műveid.

Jézus erős, buzgó, lelkes,
Jézus harcban szívós, nemes,
Jézus bőkezűen kedves,
ha adsz, öröm neked is.

Jézus kegyes, bensőséges,
Jézus tudós, fényeséges,
Jézus, ó gyönyörűséges,
tudásod legédesebb.

Jézus, híred dicsőséges,
Jézus, gyümölcsökkel ékes,
Jézus erényben bőséges,
Tiéd kebledre vedd.

Mindenható vagy erődben,
csupa fenség tiszteletben,
csupa báj a szeretetben,
minden dicséret Tiéd.

Mindentudó nagy tudásod,
örök értés, mindent átfog,
szereteted szívet láncol,
s megtartod, mi már Tiéd.

Rajta, nekünk oly drága név,
Jézus édes neve, mely ég
szívünkben, légy oly erősség,
mit kitépni nem lehet.

Bűnök súlyától Ő megment,
és ujjongó dalokat zeng,
s ajándékot ad majd ott fent:
boldogságos életet. Amen!

Latinból: Lengyel Rezső.

P. Gyéressy Ágoston O. S. P.

Jézuska Édesanyja

A Törvény előírta, hogy minden elsőszülött az Úré legyen, ha fiúgyermek. Születése után a negyvenedik napon a Templomban be kell mutatni s kiváltására áldozatot tenni. Az anya is csak akkor tisztulhat meg... (Gen. 17, 12; Exod. 13, 13; Lev. 12, 1...)

Útra kelt tehát a Legtisztább Anya is hű Jegyesével s édes Egyszülöttjével Jeruzsálembe, hogy eleget tegyen a Törvénynek. Szegénységüktől csak két gerlice áldozatára tellett, melye-

ket a templomi árusoknál néhány garasért vásároltak.

Amint az asszonyok udvarának keleti kapujánál, a Nikánor-kapunál beléptek, egy őszbecsavarodott öregember tartott feléjük. Szűz Máriának megdobbant a szíve! Ismerte jól a buzgó Simeont. Mindennap a Templomban látta azelőtt. Bizony mély áhitattal vett részt a szent ember minden áldozaton. Feszülten figyelte az írástudók fejtegetéseit a Messiásról. És szentül meg volt győződve, hisz maga a Lélek jelentette ki neki, hogy «halált nem lát, míg csak nem látja az Úr Krisztusát...» (Lk, 2, 26.)

Ime, reménye nem csalta meg: most láthatja az Úr vigasztalását! Elragadtatva veszi karjaiba a csöpp Messiást s a «Lélek ösztönzésére» Isten magasztalásában tör ki örömtől túlcorduló vén szíve... Ó, hogy ezt megérhette! Be sokat is kellett megérnie: látnia kellett Pompeius büszke és pogány légióinak bevonulását a Szent Városba, a Hasmonaiosok utolsó hősi küzdelmeit, Heródes kegyetlenkedéseit... De most minden keserű, megalázó, szomorú emléket elfelejt! Hálát ad az Úrnak ezért a boldog napért, mely mindenért bőségesen kárpótolja... Most már nyugodtan hűnyhatja örök álomra fáradt szemét! Most már elbocsáthatja öreg szolgáját az Úr, igéje szerint, békességben:

«mert látták szemeim a te megváltásodat,
melyet készítettél minden népek színe előtt,
világosságul a pogányok megvilágítására
és dicsőségére, népednek...» (Lk. 2, 30—32.)

Mária és József meghatottan nézték az öreg Simeon átszellemült arcát és csodálták (Lk. 2, 33) a Szentlélek munkáját! Aki megvigasztalja, vezérli, el nem hagyja a Benne reménykedőket... Valóban mennyi csoda sereglir körül ezt az isteni Gyermeket!

A szent-öreg próféta-lelke az örökkévalóságba látja nőni gigászi alakját! Körülötte viharzik a világtörténelem! Az emberi jóság és az emberi gonoszság örvénylik Körülötte! Milliók és milliók rajonganak Érte és áldják és milliók és milliók gyűlölik és átkozzák majd: «Ime, tétett ez sokak romlására és feltámadására Izraelben és jelül, melynek ellene mondanak...» (Lk. 2, 34.)

A századok Jele lesz Ő, ragyogó tiszta Jel, melyre szükségkép berzenkedik a sötét romlottság! Mert nem tudja elviselni nagy jóságát! Pusztá léte is szenvedélyes vitát és ellentmondást, dühödt és gyilkos hajszát vált ki belőle!

«Neked magadnak is tör fogja átjárni lelkedet...» (Lk. 2, 35.) Az ő sorsa a te sorsod is, az ő tiszta és igaz élete és útja a tied is, Mária! Tehát tied az ő szenvedése és gyalázata is! Te minden örömében, de minden bánatában is osztazol... Azért Tőled is áldozatot kíván az Úr, mérhetetlenül többet, mint amit a Törvény előír: hiába váltod meg két bűgő gerlicével a Fiadat, le kell mondanod Róla, fel kell áldoznod Egyetlenedet! Ő nem a tied: az egész világé!

Ezé a bűnös és boldogtalan világe! Neki kell megváltania és megszabadítania a Gonosztól! De az előbb letiporja... Csak ezzel az isteni áldozattal lehet eltörölni a világ szennyes és gennyes arcáról a vétkeket! Csak ezzel a végtelen áldozattal lehet megengesztelni a haragvó Istent. Egyedül ezt a tiszta és szeplőtelen áldozatot fogadja el a világ megváltására az Úr, amint azt egyik prófétája által meg is mondotta. (Mal. 3, 3.)

S a *Gyertyaszentelő Boldogasszony* most ösztönösen érzi, hogy az ő szédítő istenanyai méltóságának emberfölötti ára is van. Hiszen a megváltó Isten Anyja Ő. Tehát szenvedéseiben is részt kell vennie. Az Istenember Anyja, Aki minden emberi fájdalomnak, megaláztatásnak, gyöngeségnek ki van szolgáltatva a bűnért, kivéve a bűnt! S mivel az Isten e szeplőtelen áldozati Báránya az ő egyetlen Gyermeke: bőségesen lesz része neki is a világmegváltó áldozatban! Minden kínja, minden kicsúfoltatása, minden elárultatása, minden elhagyatottsága: az övé is! És meg kell majd érnie szörnyű halálát is a véres Kereszten...

Mindez homályosan és fenyegetően ott remgett ebben a borzalmas proféciában: «Neked megadnak is tör fogja átjárni lelkedet...» Bizonytalan és névtelen volt gyötrő sejtelve annak, ami az életben rávár, még nem tudta pontosan, csak érezte, milyen áldozatos és véres útra indul ezen a napon édes Egyszülöttjével az érthetetlen, de igazságos Atya akaratából: hangtalanul és könnyesen szorította isteni Gyermekeit szívére, melyet máris átjárt a fájdalom töre, hogy sebe soha be ne forrjon többé, hogy mindig égjen...

«És vala egy Anna nevű prófétaasszony... már nyolcvannégy éves özvegy és nem vált meg a templomtól, böjtöléssel és imádsággal szolgálván éjjel és nappal» (Lk. 2, 36—37). Jól ismerte őt is a Szűzanya. «Ez is ugyanazon órában odajöven, dicséré az Urat és szóla felőle mindazoknak, kik várják vala Izrael megváltását» (Lk. 2, 38). Megrendülten hallgatta Anna ujjongását Mária. Már tudta, mit jelent ez a szó: megváltás! És könyörögve emelte könnyes szemét az égre s erőt kért némán az Úrtól ahhoz a szüntelen áldozathoz, ami a Megváltó Isten Anyjának rendeltetése...

Úgy látszik, a népszámlálás lezajlása után, sikerült tisztességes lakóhelyet szereznie Józsefnek, nem kellett már a barlangistállóban sanyarogniok s így Jeruzsálemből nem Názáretbe, hanem Betlehembe tértek vissza, hisz Dávid fiának Dávid városában illett nevelkednie; azonkívül Betlehem két órára lévén a fővárostól, bizonyára több és jobb kenyérkereseti lehetőséget nyújtott Józsefnek. Úgy gondolták tehát, hogy végleg Betlehemben maradnak, amikor az isteni gondviselés egy váratlan, újból csodálatos, de csaknem tragikus végű eseményre beleszólt emberi terveikbe s más utakra terelte sorsukat.

Schoenermark : Jézuska Édesanyja.

Történt ugyanis egy nap, hogy előkelő vendégek érkeztek az egyszerű betlehemi «házba» (Mt. 2, 11); messziről jöttek, Kelet ismeretlen, titokzatos tájairól. Elmondották, hogy egy rendkívüli csillag feltűnése keltette föl figyelmüket nemrég... A csillagos ég törvényeit és titkait ősidőktől fogva tanulmányozzák Keleten, jól ismerik a bolygók pályáját, az égi testek útját, a csillagképletek mozgását, előre ki tudják számítani konstellációikat... De teljesen meglepte őket ennek az új és ragyogó csillagnak feltűnése a nyugati égbolton. Megjelenése olyan váratlan és csodálatos volt, hogy csak egy ősi jövendölés beteljesedésére gondolhattak, mely szájról-szájra, nemzedékről-nemzedékre szállt közöttük s Jákob Csillagáról szólt, hogy amikor az feltündöklök az égen, akkor született meg a Világ Megváltója Júdeában...

Boldog örömmel készülődtek fel hát a hosszú útra. Karavánjuk el is jutott különösebb baj nélkül Szyria határáig. Ott azonban alig akarták őket átengedni a rómaiak, mivel a parthusokkal folytonos ellenségeskedésben éltek és csak a prokonzul engedélyével jöhettek át a határon, miután békés szándékukról meggyőződtek. Egyenesen Jeruzsálemnek tartottak, Júdea fővárosának. A főváros kapujában az Asszonyok Tornya alatt nyomban kérdezősködni kezdtek: «Hol vagyon, aki született, a zsidók királya? Mert láttuk csillagát napkeleten és eljöttünk imádni őt» (Mt. 2, 2). Mily nagy volt azonban

csodálkozásuk, amikor senki sem tudott felelni kérdezősködésükre, pedig csomó asszony, ember gyűlt köréjük, bámulva idegen ruhájukat s gazdagon fölszerelt tevéiket. Sőt, mintha meg is rettentek volna jövetelüktől, arcukon aggódás és bizalmatlanság tükröződött és sietve oszlottak széjjel . . .

Amint így tanácstalanul álltak a kapuban, hirtelen egy udvari ember-féle sietett feléjük s bizalmasan kérte, kövessék. Kacsaringós utakon vezette őket a királyi várba, egyenesen a király elé. Heródes az öregségtől s talán valami súlyos betegségtől is megtörve, ült trónusán, de feltűnő, csaknem túlzott szívélyességgel fogadta őket. Kikérdezte apróra jövetelük célját, a csillag feltűnésének idejét, útjuk faramalmait és viszontagságait . . . Elmondta nekik, hogy amíg idehivatta őket, az udvarában élő papi fejedelmektől s a legtekintélyesebb írástudóktól már meg is tudakolta, «hol kell a Krisztusnak születnie. Azok pedig mondták neki: Júda Betlehemében; mert így van megírva a próféta által: És te Betlehem, Júda földje, éppen nem vagy a legcsekélyebb Júda nagyjai közt; mert belőled származik a vezér, ki kormányozni fogja népemet . . .» (Mt. 2, 4–6; Mik. 5, 2). Roppant barátságosan Betlehembe irányította hát őket, biztatva, hogy csak szorgalmasan kérdezősködjének a Gyermek felől s ha megtalálják, jelentsék neki, hogy ő is elmenvén, imádja őt . . .

Boldogan távoztak tehát Heródes palotájából. «És íme a csillag, melyet láttak napkeleten, előttük méne . . . Amint pedig meglátták a csillagot, megörülének igen nagy örömmel» (Mt. 2, 9–10). És csodálatos, a csillag egész eddig e házig vezette őket, most itt ragyog fölöttük. S az előkelő vendégek hálát adva szerencsés megérkezésükért, útjuk céljának sikeres eléréseért, keleti szokás szerint földre borultak, s úgy hódoltak a Királyok Királyának! Akinek hajléka nem épült ugyan csillogó márványból, mint Heródesé, de Isten ragyogó csillaga tündöklék fölötte . . . Azután előszedték királyi ajándékaikat: az aranyat, tömjént és mirrhát.

S a Szűzanya megrendülten gondolt a 71. zsoltár beteljesedésére, mely mindezt megjövendölte. S lehetetlen volt nem látnia e mesés kincsek szimbólikus jelentőségét: az arany, melyből a korona készül, hódolat a Királyok Királyának; a tömjén, mely mint az imádás száll az illatoltárokról az égbe, megvallása Krisztus istenségének; s a mirrha, melybe majd egykor az ő holttestét is begöngyölik, bizonyosága szenvedő emberségének! Mélységes titkok rejlettek hát ezekben a drága ajándékokban, melyeknek misztikus értelmét bizonyára csak a Boldogasszony sejtette meg igazán.

Milyen szent büszkeséggel szoríthatta anyai szívére édes Egyetlenét, Kinek íme már a messzi Kelet is elküldötte hódolatát. Tudta, eljön annak is az ideje, amikor majd Nyugat is, Dél is, Észak is ott fog térdelni Előtte, bár mindig lesznek, kik Ellene mondanak. Hisz Jelül téte-

tett. Sokak romlására és feltámadására . . . Belepustulnak, akik Ellene szegülnek, s örök életet nyernek, kik meghódnak Neki!

*

«És intést kapván álmukban» a mágusok (Mt. 2, 12) Heródes álnokságáról, aki jelentésüket várja csak, hogy megölesse a «trónkövetelő» újszülött Messiást (Jeruzsálem népe nem ok nélkül húzódozott tőlük jövetelük idején, ismerték királyuk kegyetlenségét, hatalomföltésének véres áldozatait . . .): «más úton térének tehát vissza országukba.

Miután pedig eltávoztak, íme az Úr anyala megjelenék álmában Józsefnek, mondván: Kelj föl, vedd a gyermeket és anyját és fuss Egyiptomba és maradj ott, amíg majd mondom neked; mert Heródes keresni fogja a gyermeket, hogy elveszítse» (Mt. 2, 13). Könnyesen szorította hát szívére az alvó Gyermeket a Szűzanya, s míg József a legszükségesebb dolgokat kötötte batyba, talán munkaszerszámaikat is, gyalut, kalapácsot, szekercét . . ., a sietve fölnyergelt csacsival még abban az órában, az éjsötét leple alatt, észrevétlenül, menekülésszerűen kilopóztak «városukból», s elindultak a bizonytalan, ismeretlen idegenbe, számkivetésbe. Éjnek idején kellett menekülniök, szinte folyton sarkukban érezve a gyilkos üldözőket. Egy megrendítő szép legenda szerint szűkölve s egy sziklához lapulva, mint megvert kutyák, behúzott farkokkal bújtak az oroszlánok, a sivatag koronázatlan királyai, s tágrameredt pupillákkal, remegő inakkal, megbabonázva nézték a messze vonuló Szentcsaládot, melyet titokzatos fény övezett a néma éjszakában . . .

*

Ezalatt Heródes türelmetlenül várta jeruzsálemi palotájában az előkelő idegenek visszaérkezését, s mivel sehogysem akartak jönni, nem kételkedett többé, hogy megneszelték aljas tervét, s mikor kémei révén megbizonyosodott, hogy már rég elmentek hazájukba, éktelen haragra gyúlt. Valósággal dühöngött, hogy «kijátsozták a bölcsék» (Mt. 2, 16). Szörnyű bosszú fogamzott meg benne hirtelen: mivel nem tudja, melyik újszülött fenyegeti trónját, a biztonság kedvéért Betlehem, sőt az egész környék minden fiúsecsemőjét kardélre hányatja «a két esztendősektől lefelé, amint a bölcséktől megtudakolta az időt» (Mt. 2, 16). Ezen a lázító gszágon környezete már föl sem háborodott! Több vér is száradt már a király gonosz lelkén, aki saját feleségét, a szépséges Mariamnét, sőt fiait is habozás nélkül végeztette ki pusztágyanú alapján . . .

S mint véres felhő szállt Betlehemre az a nap, mely a szerencsétlen anyák kétségbeesett sikolyaitól s őriöngő átkaitól volt terhes . . . S beteljesedett Jeremiás iszonyú próféciája, a nagy sirás és jajgatás: «Ráchel siratta fiait és nem akart vigasztalódni, mert nincsenek . . .» (Mt. 2, 18; Jer. 31, 15).

Krisztus első vértanuit, az *aprószenket* meghatározó gyöngédséggel ünnepelte ősidőktől fogva az Egyház. Prudentius († 405) gyönyörű himnusza szakadatlanul zeng a római zsolozsmában :

«Mártírbimbók, köszöntelek,
akiket napjuk küszöbén
Krisztus üzője felkapott,
mint rózsaszirmokat a szél!»

(Babits M. ford.)

Rózsás kicsi testükön alig volt hely, zokogja a költő, ahová a gyilkos kard lecsaphatott volna! S egy gyönyörű látomás vigasztalja: az édes csöppségek most az égben, az örök Oltár alatt vértanui pálmájukkal és koronájukkal játszadoznak gondtalanul...

*

Egy szép legenda szerint, melyet Lagerlöf Zelma is feldolgozott, a pusztában, az éjben az aprószenket fehér ruhás lélekserege világította meg a menekülők útját pici gyertyácskákkal kezükben...

Hosszú és fárasztó utak után végre Egyiptomba értek. Körülbelül egymillió zsidó élt ez időtájt ebben az országban, nem mentek tehát egészen pogány földre. Talán a legközelebb eső Heliopoliszban telepedtek le, vagy inkább a nem messze eső Matarieh nevű falucskában, ahol az arabok ma is mutogatnak egy igen öreg szikomorfát, melynek törzse hét méter kerületű, belül egészen üres, s a kérégből is alig van, annyira elfaragcsálták jámbor zarándokok. Hát ezt a fát az «Istenanya fájának» nevezik mai napig is. Az ilyen helyi jellegű mondáknak rendszeren történelmi magvuk van.

Inkább jelképes érteleme lehet annak a legendának, mely arról szól, mint omlottak le Egyiptom pogány templomainak torz bálványai az Ő közeledtére. Hogy beteljesedjenek Izajás próféta szavai: «Ime az Úr... bevonul Egyiptomba; színe előtt megremegnek Egyiptom bálványai» (Iz. 19, 1). A pogányság kódének bizony mindenütt el kell tisztulnia, ahol az Igazság napja megjelenik!

Egy-két évig tartózkodott a Szentcsalád Egyiptomban. Ezek az évek bizonyára fojtogatók voltak. Ha más nem, mennyi fájdalommal tölthette el őket az egyiptomiak sötét bálványozása, oktalán állatkultusza... s bizonyára a honvágy is sajgott szívükben.

Mily örömmel közölhette hát egy nap József Máriával álmát, melyben az angyal megparancsolta neki: «Kelj föl, vedd a gyermeket és anyját és menj Izrael földjére, mert meghaltak, kik a gyermek életére törtek» (Mt. 2, 20).

Igen, meghalt Heródes, és halála méltó volt életéhez. Tudta, hogy azon a napon felszabadultan fog ujjongani az egész ország; hogy tehát csakugyan gyásznap legyen halála napja: összeharancsolta Jerikóba a legelőkelőbb zsidókat, a versenytérre záratta s halála órájában lenyilasztatta őket mind. Legidősebb fia, Archelaosz, pazarul temettette el szörnyeteg atyját, ki halála előtt öt nappal ölette meg Antipater

testvérét. Heródesnek már életében oszló testét bíborba öltöztette, fejére királyi koronát, jobbábjába kormánypalcát tétetett, a ravatal aranytól és drágakőtől roskadozott... Bizonyára a császár kegyét akarta a fényes temetéssel biztosítani magának, melyre nagyon rászorult, mert már az első napokban csak egész római haderejével tudta megfékezni a lázongó népet. A felzúdult tömeg az adók csökkentését, a piaci vámok eltörlését, Heródes bizalmas embereinek, főképp a méltatlan főpaprak letételét követelte. Húsvét közeledett, rengeteg ember gyülekezett Jeruzsálemben, nem csoda, hogy mire a háborgó sokaságot elnémíthatta, a katonaság ezreket koncolt fel...

Igy József hallván, «hogy Archelaus uralkodik Júdeában atyja, Heródes után, félt oda menni, és megintetvén álmában, eltéve a galileai részekre. És megérkezvén, azon városban lakék, melyet Názáretnek neveznek, hogy beteljesedjék, ami meg volt mondva a próféták által, hogy Názáretinek fogják hívni» (Mt. 2, 22—23; I. 11, 1...). Nem is lett volna tanácsos Betlehembe visszatérni, hol élénken élt még a szörnyű gyermekgyilkosság emléke, melyből épp az szabadult csak meg, Aki miatt történt mindez... Igy irányítja észrevétlenül a Gondviselés a legvaltozatosabb és legembertelenebb eseményekben is a maga örök útjain az emberi sorsokat! Nem Dávid városában nevelkedik tehát Dávid sarja, mint József és Mária gondolta, hanem a csöndes Názáretben, ahol vízmosásos domboldalak, kopár hegyek, köves szántóföldek várták ugyan őket, mégis otthon voltak a számkivetés keserű évei után. S így teljesedett be Ozeás próféta igéje: «Egyiptomból hívtam az én fiamat» (Mt. 2, 15; Oz. 11, 1).

*

Egy bájos legenda beszéli: Ősz volt, mikor a Szentcsalád visszatért Egyiptomból. Názáret lakói éppen szüreteltek. A halmok oldala vigaságtól volt hangos. Mindenki ujjongva himbálta a kosarakat, mik fürtöktől tornyosultak...

Ekkor vette észre egy fiú a keskeny úton közeledő Szentcsaládot. Ujjával feléjük mutatva, hívta anyját és apját, nézzék, ugyan kik jönnek. Az anya árnyékolta szemét a nap elől, mely fénylően sütött alá, és legott megismerte Máriát; örömsikoltva indult eléje a lejtőn le. Míg odalent átölelték egymást a viszontlátás boldogságában, elterjedt a hír: Megjött Mária, urával, az áccsal és szép kicsi gyermekével... Mindenki arrafelé intett s üdvözlést kiáltott. Azután megindultak a kérdezősködések. Mind abbahagyta a munkát és kísérenni akarta őket házukig. Mária elhárította a tiszteletet, de azt nem tilthatta meg, hogy Kisdedének fürtöket ajándékozzanak, miket színes pántlikával kötöztek csokorba. Mária aggódott, hogy a sok szülő nehéz lesz Jézuska karjának. Érte nyúlt, hogy majd ő viszi, de íme, a vörös bogycák között szöke kalászkok mosolyogtak, mintha csak rubin között aranszálak villogtak volna.

— Honnan, Fiam, a kalászkok? — kérdezte a szent Anya.

— Ez a kettő az én példaképem . . . — mondotta titokzatosan a Gyermek, s Testének s Vérének isteni titkára gondolt, melyet majd egy napon ki fog nyilatkoztatni a világnak . . .

«Speciosus et amabilis Jesus» — «Vonzó és Szeretetreméltó Jézus.» Ó, miért nem vonzasz erősebben? Ó, miért nem szeretlek jobban?

Örök Szépség, ittasíts, mámoríts, részegíts meg engem!

Engedd, hogy örökre a Te szeretettedben maradjak és semmi se szakíthasson el Tőled: semmi szenvedés, semmi bűn . . .

«O amare, o ire, o sibi perire, o ad Deum pervenire», fohászok Szent Ágostonnal, a

Grünewald: Remete Szt. Pál és Remete Szt. Antal.

Láthatatlan Szépség szerelmesével: «Ó, szeretni, ó, repülni, ó, magamnak megszűnni, ó, Istenben elveszni!» (Sermo 160, c. 8.)

*

Úgy látszik, a XV. században ver gyökeret az a gyönyörű szokás, hogy gyermekeiket a szülők Remete Szent Pál különös oltalmába ajánlják s ennek jeléül az ő fiainak, a pálosoknak a ruháiba öltöztetik. Egy 1514-es pálos misekönyvben már megtalálhatjuk e kis pálosok beöltözésének szép szertartását s legújabb Rituálénk is őrzi e szent hagyományt: «ősrégi időkből», mondja.

A kis fehér ruhák megszentelésének imádságában így könyörgünk: «Áraszd el, Uram, áldásoddal ezt a gyermeket, hogy amikor Rendünk hasonló ruhájába öltözködik, Boldog Atyánk, Első Remete Pál közbenjárására szálljon rá kegyelmed s az őt a test és a lélek minden veszedelmétől megoltalmazza». Tehát nemcsak testi, lelki bajoktól is meg akarja védeni az imádság s ismételten kéri a keresztségi kegyelem szeplőtelen megőrzését. Mert levetve a gyermekről «világi» ruhácskáját, azért fohászunk, hogy «tépje ki szívedből a világ pompáját, melynek ellene-mondottál, amikor megkeresztelték». A tunikát ráadva, így imádkozik a páter: «Öltöztessen az Úr új emberré téged, aki Isten szerint legyen teremtve, igazságban és szentségben és gyujtsa fel benned Rendünk szent szeretetét . . .» Amikor átövezi: «Övezzen fel téged az Úr az igazság övével, hogy minden parancsát szeplőtelenül őrizz meg». Amikor a vállruhát ráteszi: «Öltse rád az Úr az üdvösség ruháját, melyet az ő kegyelméből tisztán tarts meg . . .» S végül, amikor a csuklyát föladja: «. . . Vegyen körül téged az Úr Jézus Krisztus az igazság öltözetével». «Hogy a jelenben kegyelmet, a jövőben dicsőséget nyerjél», fűzi hozzá a rákövetkező könyörgésben. Feltűnő, hogy a rendtagok beöltöztetésének, a ruhák feladásának szertartása sokkal rövidebb és szűkszavúbb. Azután égő gyertyát tesznek a kis pálos fiúcska kezébe és elmondják a 112. zsoltárt: «Dicsérjétek, gyermekek, az Urat, dicsérjétek az Úr Nevét. Legyen áldott az Úr Neve, mostantól mindörökké. Napkeltétől-napnyugtáig legyen áldott az Úr Neve...» Gyönyörűek a most következő könyörgések is: «Uram, Jézus Krisztus, élő Isten Fia, Ki halandóságunk köntösét magadra ölteni méltóztattál, mérhetetlen jóságod kiadását kérjük, hogy ezt a gyermeket, kit szent Rendünk ruhájával ruháztunk fel a Te tiszteletedre és a Boldogságos Szűz Mária és Boldog Atyánk Első Remete Pál tiszteletére, kegyelmedben és jóságodban úgy méltóztassál megvilágítani, hogy Téged legyen méltó magára öltetni». Aztán külön könyörgésekben fordul az Úr Jézushoz, Szűz Máriához és Remete Szent Pál Atyánkhoz, kérve őket, hogy a kisfiú testben és lélekben szentül szolgálhasson nekik. Végül a pap megáldja a gyermeket és szüleit.

Egy-két év múlva, amikor már úgyis kinövi a ruhácskát, csaknem hasonló ünnepélyes szertartással történik a kivetkőztetés, hálát adva a vett sok és nagy kegyelmekért.

Remete Szent Pál

Az Isten útjai nem a mi utaink, az Isten tervei nem a mi terveink. Csodálatos harmónia, egyöntetűség és csodálatos célszerűség a jellemzőjük. Az egész világ és a világon minden ebbe a harmóniába és célszerűségbe van beállítva. A mi földi, emberi sorsunk és örök rendeltetésünk ehhez az isteni tervhez és célszerűséghez igazodik. Így történik meg aztán, hogy emberi sorsok a mi emberi számításainkkal, előrelátásainkkal szöges ellentétben változást, fordulatot nyernek. Földi szemmel fényes jövőt jósoltunk lelki képességekben jól szituált embereknek és mégis ezek számunkra szinte érthetetlen fordulatot vesznek és különös pályát futnak be.

Krisztus után 250 körül egy zsenge ifjú keresett menedéket a gyűlölet, ármány, cselszövés és fojtogató kapzsiság elől Egyiptom pusztaságában, sziklabarlangjaiban. Emberileg fényes jövő, nagy karrier állt előtte. Gazdag szülők gyermeke volt. Szép vagyron örököse. A legnagyobb iskoláztatásban részesült. A természet sem fukarkodott nemes testi-lelki adományaival.

És mégis remete lett belőle. Remete, aki hosszú életet, 90 évet töltött sziklabarlangban. Távol a világtól. Távol az emberektől, távol egyetlen testvérétől, kit nagyon szeretett. Mindenki megfedkezett róla, gondolva, hogy a pusztaság egyik áldozata lett. Mert a kényszer üldözte oda. De a pusztaság csendje, a csendben eléje táruló isteni Arc s a szívében megcsendülő isteni Hang megigézte és hősi elszánásra bírta. Így illeszkedett bele Isten terveibe, csodálatos harmóniájába. Remete lett és szent életével ezeket vezetett az istenes életre.

Az erőszaknak kellett őt a pusztába vinnie, hogy meglássa az Isten Arcát és meghallja az Isten Hangját. Csak kíséreljétek meg belenézni a szálló, csillogó hópelyhekbe, a zöldelő, virágzó májusi rétekbe. A természet az Úr Arcát tükrözi. A csend az Úr hangját hallatja. «Kiviszem őt a pusztaság magányos hegyekbe és ott szólok szívéhez». — mondja már Ozeás prófétája által az Úr.

Nem a világ iránti gyűlölet és undor teszi őt a pusztaság lakójává. Ő, nem. Remete Szent Antal élete végén fölkeresi őt magányában s ő úgy érdeklődik szent látogatójától a világ sora iránt, mintha csak tegnap hagyta volna el, pedig már 90 év múlt el azóta. A világtól megcsömörlött ember hosszú magányában igyekezett volna mindent elfeledni, ami keserűségére emlékeztetné. Ő, hogyan is vezethetné azt a gyűlölet, kit a legfőbb Szeretet foglalt le magának.

A lelki erősség az, ami Szent Pál életéből nem utolsó sorban kitűnik. Nem kis bátorság, elhatározás és lélekerő kellett ahhoz, hogy egy ifjú, aki előtt ott állt az élet minden kényelme, kellem és öröme, mindentől önmagát megfossa és vállaljon egy olyan életmódot, mely csupa lemondással, nélkülözéssel járt. De ő nem ijedt meg a nehézségektől, erős lélek vezette és irányította a pusztába.

Ez erős lélekkel párosult nagy hite. Hitte azt, hogy az Isten, Aki a mezők liliomait oly fenségesen ruhazza és kis csipogó madárkákra, melyek nem vetnek és nem aratnak, oly nagyszerűen gondoskodik, róla sem feledkezhet el. Hitte, hogy Akinek önmagát adta, Akire életét bízta, Akinek gondja van a földön kúszó pici hangyára is, gondja lesz rá is. És hitében nem csalódott.

Még egy lelki vonására szeretnék rámutatni:

s ez az egyszerű megelégedettség, igénytelenség. Kenyér, datolya az étele és a csörgedező patak friss vize az itala, 90 éven keresztül, ruhája pálmalevelekből font köntös. Az üdvözüléshez nem kell gazdagság, jólét, fényes ruha és lakoma, hanem az Isten ajándékaival megelégedett egyszerű lelkület. Nem kell az sem, hogy ismerjenek, beszéljenek, tudjanak rólam, hogy dicsérjenek, vagy magasztaljanak. Csak egy kell: az Isten Szívében való elrejtettség. Elég az, hogy Istené vagyok: a szívem, a lelkem, az értelmem, akaratom, egész életem. És az Isten gondol velem.

Ime, a lélek ereje, hite és csodálatos egyszerűsége, megelégedettsége azok a lelki vonások, melyeket Isten Remete Szent Pálban követésre és utánzásra elénk ad. Ezekkel le lehet győzni egy egész világot, nélkülük el lehet veszíteni egy még szebb világot, az örökkévalóságot.

Remete Szent Pál Atyánk, alázatos szívvel kérünk, légy Istennél közvetítőnk, hogy amint egykor imádra Isten megszüntette a keresztények üldözését, úgy most is adja meg nekünk az anyyira esdett, elvesztett szent békét.

Karrer Ottó

Az ős-remeték és szerzetesek misztikája

Az Egyházban, a Krisztus utáni harmadik évszázad folyamán — még jóval a Konstantin császár rendelte külső fordulat előtt — lassan-lassan fokozatos változás ment végbe. A kedélyeket nem izgatta többé már — mint a kereszténység hajnalán — a közeli világvég fenyegető réme. A vértanuság, a maga nagy hősiességével, immár túlhaladt deklarációján. És a hívők táborában, az eredeti lelkesülés helyét, nagy átlagban, inkább a józan meggyőződés foglalta el, vagy esetleg már csupán a hagyományok nagy emléke derengett lelkükben. Ugyanakkor magában az Egyház kebelében, a rendezett hierarchikus elem jóval erősebben érvényesült a karizmatikus és üdvadó elemnél. Bizony, a hittudománynak és hitkultusznak egységre kellett lépnie a misztériumokkal és bölcsesletekkel és természetszerűleg nem maradhattak mentesek egymás kölcsönös befolyásától. Ezenfelül a csatlakozási hajlam az államhoz mindjobban tért hódított s így Konstantin császár nagy világtörténelmi cselekedete már előkészített talajra hullt, amikor 313-ban kihirdette volt tolerancia-ediktumával a tökéletes vallásszabadságot. Majd további évszázad lepergése után, a kereszténység és pogányság teljesen szerepet cserélt. A pogányság immár jog- és otthonvesztett lett, míg a kereszténység trónra emeltetett a katakombákból. A tömegmegtérések és elsősorban az államilag támogatott egyházba lépő vallásközömbös elem beözönlése, magával hozta a fegyelem meglazulását és az egyházi élet elvilágiasodását. Vajjon, ily körülmények között, hol akadt már tere a régi hősiességnek, valamint az apostoli tanítványok és vértanúk lelkesedésének és misztikájá-

nak? Találunk ugyan itt-ott elszórtan még egész községeket, melyek a Szentlélektől buzdítva, püspökük vezetésével a sivatagba vonultak és ott az Úr eljövetelét várták. Azonban mindezek a felbuzdulások már jólevele olyan óvást jelentettek, melyek fogantatásuktól fogva a reménytelenség átkát hordták méhükben.

E kettéhasadás pedig seholsem érinthette érzékenyebben a vallásos embert, mint a kultúrközpontokban és főleg Alexandriában. Tehát egyáltalán nem meglepő tény, hogy pont e helyről — Alsó Egyiptomból — robbant ki az a mozgalom, mely a megváltozott korszellem ellenére

Hún Sándor : Téli erdő.

is megkísérelte a régi eszményeket érvényesíteni a világyegyházban (szinte azt mondhatnók, hogy mellette).

Azután magányosan élő aszkéták is felbukkantak hébe-korba és nem ment ritkaságszámba a helységről-helységre vándorló kolduszegény, evangéliumot hirdető hívő sem. Sőt az új idők hajnalhasadtán számuk még növekedett is. Ezek az emberek nem csupán a világ elől menekültek, hanem kerültek az egyházi kapcsolatokat is. Lemondtak polgári tisztségeikről, vagyonról, asszonyról és gyermekéről, hogy az Evangélium szolgálatába szegődve, mindazt megvalósítsák, amit már az Úr és apostolserege főcélként hirdetett és gyakorolt, nevezetesen a szegénységet és tisztaságot. Buzgóságukat szította a hazai teológusoknak Alexandriában leg-

magasabb ideálként hirdetett tana, mely azt követeli, hogy a tökéletes ember feledjen el mindent, amit csak lehet testi életéről és a mennybéli felé fordulva, tökéletesen felolvadni törekedjék az istenség szemléletében, hogy ilykép maradéktalanul «Istennel éljen».

A IV. évszázad derekán az egyiptomi sivatagot már olyan férfiak népesítették be, akik komolyan meg akarták valósítani e célokat. Szegénység, tisztaság, istenszemlélet — adták ki jelszavukként. És nekilendültek vezeklőútjuknak, hogy meneküljenek az emberek és azok bűnei körzetéből. — Egyesek együgyű szívvel és hajlíthatatlan akarattal felruházottan, mások «az élet mámorától» megcsömörlötten. De valamennyiüket félelmetes radikalizmus kerítette hatalmába. Mindentől menekülni próbáltak, ami csak alkalmat nyújthat bűnre (és vajjon, mi nem nyújthat?!). Megvetették a világ minden vigaszát és minden tudását, kerültek a világi társaságát, és lenézték mindazt a munkát, amely a «kultúrának», nem pedig a személyes nyomornak volt szentelve. Az egyik aszkéta félig halálra koplalta magát, a másik türelmesen viselte el a férgek és rovarok kízását, a harmadik félmeztelenül tette ki testét a zord időjárás viszontagságának, és közben nappalt és éjszákát egyaránt buzgó imában töltött. Így kell — szerintük — megzabolázni és keresztrefeszíteni a testet és bűnös vágyait, és csak ily módon képes a lélek megtalálni nyugalmát Isten szemléletében. «Tisztának és némának kell lenni!» — hirdették. Minden földhözköötöttség kérérelhetetlen kiölése útján kell az átszellemülésig emelkedni, és már itt e földön szavatolni az isteni természet részesedéséért. Ezek az állhatatosak minden egyes felgerjedést, mely esetleg gyakorlati célokkal a társadalom, sőt az Egyház felé irányítaná őket, kísértésnek bélyegzik, és körömszakadtáig harcolnak ellene, mint az eszmétől való elpártolás ellen, ami egyenest az ördög karjaiba úz.

Ez volt az ősi görög szerzetességnek csúcsteljesítménye és ez maradt, bizonyos megszorításokkal, a mainak is, ahogy Keleten tovább él — megrázó prédikáció egyeseknek, viszont sajnálatos torzkép másoknak.

Semmi kétség, a természet érvényesíti jogait még a legélesebb erőszakkal szemben is és a remete csupán röpké pillanatokra élvezheti möhön sóvárgott célját: Istenben való boldog elrévülését. De a boldogító pillanatok közé a legfélelmetesebb kísértések és fantáziák ékelődnek és ezek démonokkal vívott harcokban konkrét alakot is öltenek. A világ kísértéseiről és az érzékek rohamairól az utókorra, Antal, Jeromos, Kasszián, Klimaxus, Theodoret és más remete életéből, a Lausiaca históriából és egyéb forrásból megrázó vallomások maradtak.

Az irodalomban, a remeteélet első eszményi ábrázolása, a nagy Athanasius tollát dicséri «Antal élete» című munkájában. «A cellákban — olvassuk többek között (C 44) — égi kórusok énekelnek, olvasnak, böjtölnek és az

eljövendő javak reményében száll imájuk a mennyekbe és dolgoznak, hogy alamizsnát osztogathassanak és szeretetet és egyetértést hirdetnek. Úgy tűnik a szemlélőnek, mintha valójában az üdvösség és igazság országába vetné pillantását. Sok remete már itt a földön égi utat ró és szerteszörva, csendben és nyugalomban a pusztában, — noha külön-külön sátrakban élve, — a szeretet útján egyesülnek. Olyanok sátraikban, mint a mennyei országot meghódított sereg. Életmódjuk már alig-alig nevezhető emberinek... Aki manapság Egyiptom sivatagjába téved, ezt a vadont ékeesebbnek találja bármely földi paradicsomnál és halandó testekben az angyalok megszámlálhatatlan sokaságát látja ragyogni.»

Amikor e sajátos hír eljutott Rómába, ez a vallási roham egészen új és rendkívüli eseményként hatott és úgyszólván szenzációvá dagadt. A szerzetesek szent élete a világ szemében az eredeti evangéliumi életmód feléledéseként hatott. És miután a vértanuság hősiességének immár többé nem igen nyílt alkalmá megnyilvánulásra, így a szerzetesek váltak a legmagasabb keresztény tökéletesség mintaképeivé és a világ elismerő ámulattal adózott nekik. Az emberek el voltak bűvölve a szerzetesség lemondó kifinomodásától és a sivataglakók vad álmaitól. Amit maguk nem mertek volna megcselekedni bátorság és akarat híjján, azt legalább elképzelésben akarták élvezni. És egy egészen újszerű irodalmi irányzat keletkezett: a szerzetesirodalom. Regények és novellák jelentek meg a hallgatag vezeklők valódi és megálmodott élményeiről és e munkák évszázadok épülésére és a képzőművészet megtermékenyítésére szolgáltak.

A szerzetességnek is megvan a históriája. Az «Ant életében» a legszószerintibb értelemben vett remetét mutatják be a tökéletesség eszményképeként az olvasónak. Viszont a hasonló érzelműek közötti közösségápolást nem mint valami szükségszerű, vagy éppen magasabb rendű életet ábrázolják, sőt ellenkezőleg, csekélyebbrendű életet, mely a kezdőnek, a tanítványnak való.

Hogy azonban Pachomiust lehet-e a kolostor megalapítójának és a tulajdonképeni «szerzetesség» megszervezőjének tekinteni, korántsem eldöntött kérdés. Igaz, hogy ő szervezte meg az egymás közelében élő aszkéták lazább közösségét, de regulái ennek ellenére inkább ama cél szolgálatába szegődtek, hogy a szerzetesek személyes üdvügyüket egymástól különválva függetlenül bonyolítsák le, semmint hogy szilárd közösségre szorítsa őket. De az ügyet tagadhatatlanul előbbre lendítette egy lépéssel. Említésreméltó, hogy Pachomius a kereszténységre való megtérése előtt Serapis tisztelői táborát öregbítette és valószínűleg aszkéta életet folytatótt, miért is bizonyára e mintakép hatása alatt cselekedett.

Azonban a döntő fordulat mégis Bazilius érdeme, aki meglátogatta az egyiptomi szerzetese-

ket és ott a helyszínen gyűjtötte össze tapasztalatait, melyeket azután mindkét szerzetes rendszabályában (a hosszabbikban és a rövidebbikben is) értékesítette. A remeteélet legélesebb bírálata mellett a közösségeszményt nem csupán gyakorlati, hanem vallási megfontolásból is, mint a magasabb szintet ismerte meg és alapításában is ezt az irányt választotta. Természetesen az ő véleménye szerint is, lehetetlen a valódi Isten-szeretet a világtól való elszakadás és a szív tisztasága nélkül. Ámde nem simul-e szorosan az Isten-szeretethez a felebaráti szeretet? És vajjon, nem maradnak-e a magányos remeténel a legszebb személyes adottságok meddőek? És ezért Baziliusnál a világon kívüli közösség — más szóval a kolostor — a Krisztus tanítását megvalósító helyes mód. A szentpáli eszme, vagyis a sok tagból álló misztikus test eszméje is szerepet játszik elgondolásában. (Reg. fus. 7.) — csakhogy ő a szerzetesi közösségre a kalmazza. A szellemi testnek Krisztus helyett a közösség előjárója a feje, úgyhogy az előjárónak a tagok épol engedelmisséggel tartoznak, mint Krisztusnak. (Reg. brev. 38.)

Ámde az új ideálra némi árnyék hull. A szerzetesi közösség úgyszólván mellőzheti összefüggését a külső egyházzal. Tagjai kis egyházat képeznek a nagy egyházban. A tagok saját lelki-üdvüknek élnek és ebben nyugalmat élveznek. Világiak ugyan jöhetnek, ha kedvük telik és a szerzetesek nem fukarkodnak megadni nekik istentiszteleteik lelki épülését, sőt vigaszt is szívesen nyújtanak a rászorulóknak, de — «*nekünk* nincs szükségünk rájuk, mi nem közeledünk feléjük!» (Reg. brev. 32, 44, 87, 91) — jelentik ki.

Az ilyen kolostorból kisugárzó aszkézis és szemlélődés dicsfénye, a hívők számára valóságos búcsújáróhellyé avatta őket. És lassanként az a szokás is lábrakapott, hogy az ilyen szemlélődő kolostorközösségek kebléből emelték ki a legalkalmasabb, illetve a legszentebb tagokat a püspöki székekbe.

A Baziliust követő kor, azt hihetné az ember, esetleg ellentétet szül remete és szerzetes között. De valóságban mindkét forma békésen megfér egymás mellett, sőt úgyszólván kölcsönösen egymásba olvadt. A remetekolóniából igen könnyen válhat kolostor, viszont a szerzetes is, megfelelő próbaidő után és előjárói engedéllyel, kiteheti magát a remeteség veszedelmeinek. Ezt tapasztaljuk Sabbasnál, Klimakusnál és másoknál is.

És csakugyan, a vázolt tényből következik, hogy az emberek — ellentétben Bazilius véleményével, — a remeteséget nézték a magasabbrendű módszernek. Ez pedig korántsem érthetetlen dolog, mert ha valaki egyszer már Krisztus követését, monasztikus értelemben véve, lehetőleg szüntelen szemlélődésbe helyezte, akkor a szemlélődés tökéletessége elé jóval súlyosabb akadályok gördülnek a közösségben, mint a remeteségben, hisz a remete «egészen egyedül lehet az Örökkévalóban» (Ploton).

Az evangéliummal s a hagyományokkal összehasonlítva, az itt ismertetett csoportot két *eltérő ismérv* jellemzi, mégpedig:

1. Az aszkézist (önlegyőzést) nem keresik többé természetszerű szociális hivatás méltó folytatásaként önmagára rótt áldozatok révén, hanem mesterségesen alkotott alkalmakban és az eszközök kifinomult gyakorlataiban.

2. Az ima, az «Opus Dei» sajátlagos értelmében véve, a tulajdonképeni és az elégséges hivatástartalomnak látszik, míg az evangélium (és az értelem) jámborai számára a lelki magatartás és emelkedés a legkiválóbb eszköz a gyakorlati hivatás fáradalmai közepette.

A Pachomius-regula Nyugaton a negyedik század fordulóján vált ismertté, mégpedig Jeromos egyik fordítása útján, míg Bazilius regulái Rufinus fordításában kerültek Nyugatra. Ezeket azután kiegészítik Kassius tudósításai, aki hosszú évekig tartózkodott szerzeteskörökben Egyiptomban és Palesztinában. Általános érvényt azonban csak Szent Benedek regulái nyertek, melyek főbb vonásaikban Bazilius reguláihoz csatlakoztak. Noha e regulákban szigorú megkötésekkel a mindennapi élet minden, de főleg a mezei munka kötelezettségének szilárd szabályozása bennfoglaltatik, az új hatalmat elsősorban mégis a nagy I. Gergely pápa — maga is testestül-lelkestül szerzetes — értékesítette nagyszabásúan az Egyház szolgálatában, amennyiben a maga gyakorolta szemlélődés és munka kapcsolatát írásaiban propagálta és olyan szerzeteseket nevelt és tett hivatásukra alkalmassá, akik a germán államokban győzelemre vezették a római-keresztény kultúrát.

Németből ford.: *dr. Horváth Józsefné.*

Móra Gábor:

Adalékok a fehér barátok történetéhez

II.

A bátai apátúr ajándéka a máriavölgyi pálosoknak

Veresmarti Mihály (1572—1645) a katolikus restauráció korának egyik legérdekesebb, legjellegzetesebb alakja volt. komjátii kálvinista prédikátorból lett bátai apáttá és pozsonyi kanonokplébánossá, a lutherista-kálvinista úniós mozgalom apostolából a katolicizmus kemény védelmezőjévé. Aki azelőtt a protestáns főrendek kedveltje volt, Pázmány Péter legbizalmasabb munkatársa lett. Maga is ragyogótollú író.

Pázmánnyal együtt sokat fáradozott a viszályok között megrendült bencések és pálosok felemelésén. Pázmány halála után is fáradhatatlanul tevékenykedett a két rend érdekében. Nagyon szerette a

pálosok akkori anyaházát, a máriavölgyi kolostort, amelynek Nagy Lajos király építtette temploma híres búcsújáráhely volt. Gyakorta meg is látogatta ezt a Pozsony közelében fekvő híres kolostort és az ősi templomban valószínűleg többször főpapi misét is tartott. A pozsonyi káptalani levéltár adataiból tudjuk, hogy a kolostor számára új berendezést, a templomba új szószéket csináltatott, szobrokért és festményekért nagyobb összegeket fizetett ki, sőt pénzzel is segítette a máriavölgyi pálosokat.

1641 Nagyboldogasszony napján Máriavölgyben kelt adománylevele szerint a kolostornak adta könyvtárát, minden főpapi öltözékét. A teljes készletben ott volt többek között láncos apáti keresztje, aranyozott ezüst apáti botja, drága zafiros apáti gyűrűje és nagyértékű aranybrokát infulája.

Veresmarti apáti gyűrűjét — amely több mint 80 körmőci aranyforintot ért — Bethlen Gábor özvegyétől, Brandenburgi Katalintól kapta, kit ő térített vissza végleg a katolikus hitre.

Az infula is ajándékként került Veresmartihoz. Az Pázmány Péteré volt, amelyet maga a bíboros is soká használt és úgy ajándékozta kedves Veresmartijának. Veresmarti külön is megjegyzi: «végtelen becsű ajándék ez».

De, hogy fogalmat alkothassunk ezen ajándékok hozzávetőleges értékéről — ismervén mit ért az apáti gyűrű — gondoljuk el, hogy ebben az időben a munkácsi várat, a hozzátartozó 340 faluval és a tokaji szőlővel, mindössze 400.000 forintra becsülték.

És ki tudja, hová lettek ezek a kincsek, mi lett annak a nemzeti ereklye számba menő infulának a sorsa?

Valószínű, hogy amikor II. József eltörölve a rendet és elkobozva a vagyonát, az arany és ezüst drágaságok serege a pénzverő kohójában semmisült meg, a többi pedig elkótyavetyélődött az árveréseken, vagy ha már arra sem méltatták, mint ahogy a szentek ereklyéit sem, ezekkel együtt máglyát raktak belőlük a mai belügyminisztérium — egykori klarissza-zárda — udvarán és elhamvadtak egy ködös őszi éjszakán.

De Remete Szent Pál fiai ma is hálát adnak Istennek az egykori jótevőkért épügy, mint ahogy irgalmát esdik az esztelen pusztítókra.

Falbræcht Alice:

Lelki levelek⁽¹⁾

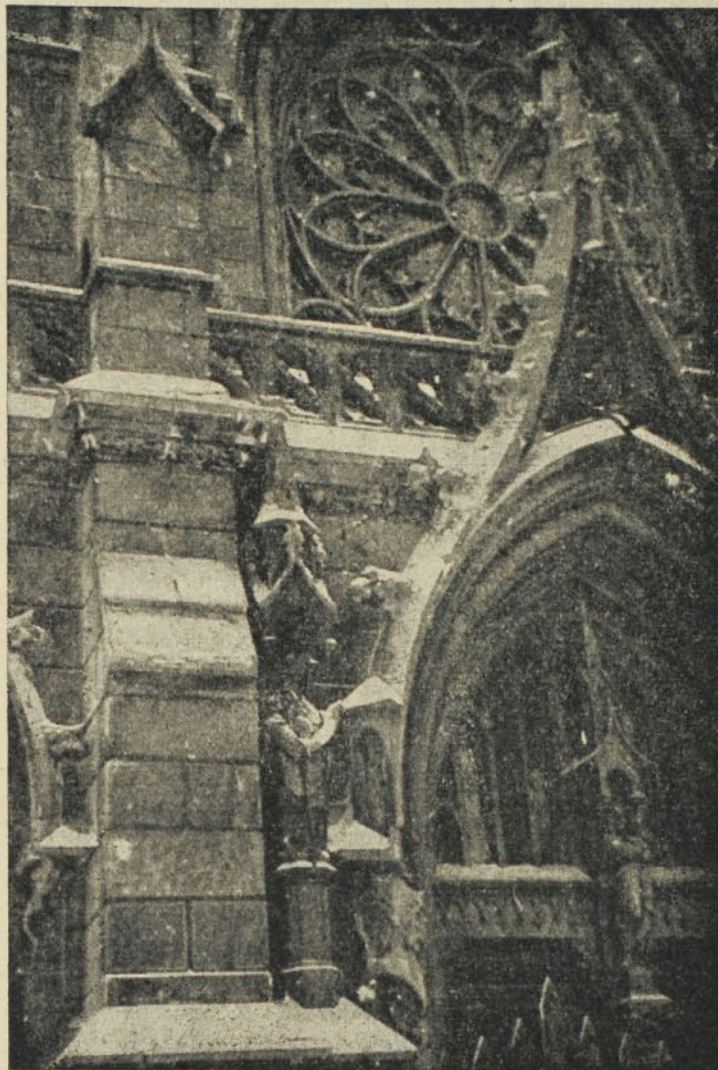
Kedves Barátom!

Meseországban laktam három hétig. Nagy árnyas fák, egy csodás régi elhanyagolt parkban. Az élet, a valóság ide nem ér el. — Levelére nagyon sok válaszolnivalóm van. Bár csak a meggyőződésemet tudom magának elküldeni, csak mint laikus tudok szólni, de mégis meg kell tennem, mert Magának sem ideje, sem alkalma nincsen nehéz

tudományos theológiai könyvek elolvasására. Sokan azt hiszik, hogy vannak még megoldatlan kérdések, a materialisták és theológusok között. Nincsenek! A hit az egyetlen tudomány, amely minden kérdésre megfelel. Erről a nagy tömeg nem szerez tudomást és olyan gondolatokkal foglalkozik, mint kérdésekkel, melyekre régen megfeleltek a hit nagy tudósai. Legnagyobb materialisták és természet-tudósok között is sok volt, akik mint hívő emberek haltak meg, vagy öngyilkosok lettek, bizonyágául annak, hogy nem találtak megoldást elméletükben. Tudom, hogy Maga a tudósok könyveit nem forgatja, de az én egyszerű levelemet el fogja olvasni. Úgy, mint ahogy esetleg nem jut ideje arra, hogy egy nagy művész hangversenyére elmenjen, de ott-hon a húga zongorajátékát meghallgatja. Én csak azt tudom Magának elmondani, amit én ezekről elgondoltam. Hogy bennem hogyan él, hogy az én szemem hogyan látja, amit mindenki láthat. És mégis más lesz a hangulat bennem, mint a szomszédomban, mikor egymás mellett meredünk az oltár gyertyáinak lángjaiba, — hozzám beszélnek ezek a gyertyák, én szeretem a fényüket. Talán azért szólnak hozzám, mert tudják, hogy én megértem a nyelvüket. Gyertyák! elmerülni a láng nézésébe és csodás dolgokat fogunk látni. A Teremtő oly bőkezű a variációkban, a tenger-sok embernek mindnek más arca van és ezen az alapon lehet bennem is olyan hangulat, ami csak az enyém, mint az én arcom. Csak azért merek írni olyan témáról, amit előttem sokan arra hivatottak már megírtak. Én csak vissza akarom vetíteni a képeket, amelyek lelkemben születtek. Csendesen, szerényen, a templom sarkába húzódva szomjas szemmel befogadva a szépségeket. A téma fensége adja meg nekem a bátorságot. A téma fog helyettem beszélni.

Mindig szólnak hozzánk az egyház emberei, hadd szóljak egyszer én a templom közönsége, hadd vetítem vissza azt, amit kaptam, hálás szívvel. Az oltáron lévő sok virágból a lelkemben koszorú lett. Halottak napján a szertartások alatt, arra gondoltam, hogy az emberi érzéseket formába önteni úgy, hogy födi az érzést, sőt fokozza: művészet. De kevesen látják meg az Egyház ősrégi hagyományos szertartásaiban a művészetet! Az érzések finomságának szemléltető kifejezést adni. Annak a tömegnek néma gesztusokkal megmutatni: Ezt érezték a katakombák emberei, ezt érezd Te is! Évszázadok miért változtassanak olyasmin, ami az örökkévalóságról szól. A modern ember éppen úgy tud dőzsölni, mint a régi római, de a vallás fenséges, kegyeletteljes ceremóniájától sokan idegenkednek. Ez nem korszerű! Én megmondom Magának miért. Mert hiányzik a szeretet. Ha szeretünk valakit, nem fárasztó szép ruhát venni, a szeretet szívesen ácsorog órákig, a szeretet hajol és ölel. Maga üresnek és elavultnak érzi ezeket a

ceremóniákat és nem fakasztanak magából érzéseket. Pedig érzésekből születtek! Előbb volt az érzés, azután lett a szertartás! A szeretet találékonyságából születtek. Az első századok emberei rajongva szerettek és abból az érzésből születtek a szertartások. Szerettek, imádtak, azért öleltek és

Dr. Lindner László felvétele.

hajoltak. Kifejezést kerestek arra, amit éreztek. Azokból az emberekből, akikben ezek a gesztusok megszülettek, kiáradt az érzelem! — Korszerű volt a katakombák idejében újabb és újabb kifejezést keresni az Úr dicsőítésére. Nem is ezt kívánjuk a mai kor embereitől, csak azt, hogy lásson! Mélyedjen el, mikor ott van a templomban. A múzeumokban minden régiséget megbecsül, az utazásokon régi templomok romjait szemléli, de egyházi szertartásokra nem jut ideje, a mai kor emberének. Az az ember, aki ma is szeret és imád, az követni fogja ezeket a gesztusokat, mert a lendületet nem veszítették el, mert magukkal ragadni ma is tudnak. A szépséget, csak meg kell látni, bele kell nézni sokáig abba a gyertyalángba! Maga egyike azoknak, akikben nincsen hit és mégis gondolkodnak és filozofálnak. A végletek közel vannak egymáshoz!

Rovatvezető: Dr. Nádás Zoltán

Az újpogányok mindenben hasonlítanak a régiekhez. Azoknak is ilyen programjuk volt: venari — lavari, ludere — ridere, hoc est — vivere. Vadászni — fürdeni, játszani — nevetni, ez az — élet. — Sport, fürdés, játék és élvezet: ez a mai pogányok életelve. Hogy mi van a háttérben, ahhoz olvassuk el Szent Pál apostol levelének első fejezetét, amelyet a római hívekhez írt.

A triesti püspök vezetése alatt egyesület indult meg mindazok segítésére — szellemileg, erkölcsileg és anyagilag, — akik a tenger veszedelmei következtében válságos helyzetbe kerültek. Pártfogásukba vették az elesett és fogságbajutott tengerészek hozzátartozóit, valamint a hazaérkezett sebesülteket. Áprilisban még csak 300 lírát fordított az egyesület az arraszorulók részére, májusban már 400-at, a júniusi gyűjtés eredménye már 2930 lírára emelkedett.

A híres bajor búcsújáróhelyre, Altöttingbe legutóbb több mint 10.000 ember jött össze és járult szentáldozáshoz. Gyönyörű ez a szám, ha figyelembe vesszük a fennforgó nehézségeket és az életbeléptetett utazási korlátozásokat.

Bécsújhelyen az egyik kórházban történt, hogy a lelkész végiglátogatva a beteggyakokat, az egyik beteg részéről durva elutasításban részesült: eredj innen a pokolba, hagyj engem békén. A lelkész nyugodtan, de lelket megrázóan viszonzta: uram, ha mindenáron kívánja, én nyugodtan hagyom magát, hogy az ördögök elvigyék a pokolba. Alig ment tovább néhány ágygal, amikor szinte állatias ordítás közepette a beteg hirtelen meghalt. Másnap a kedves nővér jelezte, hogy abból a kórteremből 40 újabb beteg szeretne gyónni.

Érdekes, hogy a művészeknek bizonyos gyengéik vannak a pihenést és az ihlet pillanatait illetően. Az egyik utazni kíván, a másik bort iszik, a harmadik, mint Schiller, rothadt almát szagolgat, a negyedik, mint egy most is élő nagy költőnk, szivarral pöfékel, — Haydn-nak azonban semmi egyéb nem kellett a pihenéshez és a legszebb ihlet-hez, mint hogy rövidebb-hosszabb időre a házi kápolnájába vonuljon vissza imádkozni.

A legújabb missziós jelentés szerint a Propaganda Fidei kormányzása alá tartozó területeken 35.678 külföldi nővér mellett 17.347 bennszülött nővér működik. A misszióban működő nővéreknek tehát mintegy harmadrésze már bennszülött származású.

Annak idején a lapok ismertették Melis Raffael, a római Szent Ilona templom plébánosának hősiességét, aki szentkenettel és oltáriszentséggel rohant az ellenséges gépek által megtámadott vonat áldozataihoz. Tudjuk, hogy a következő

támadásnak ő maga is halálos áldozata lett. Az Osservatore Romano megírja róla, hogy rendszeres szokása volt a sziréna felbúgása után kimenni az utcákra és plébániája területén a haldoklókat szentséggel ellátni. Mindig későn tért haza, utolsó útjáról azonban hiába várták. Csak másnap reggelre derült ki hősi halála. Szardíniában született Genoni-ban 1886 május 30-án. 1899-ben lépett a Boldogságos Szűz oblátusai közé, ahol 1910-ben szenteiték pappá. Először Pisában teljesített szolgálatot, majd 1937-ben Rómába küldték előljárói, ahol a Via Casilinán lévő Szent Ilona templom plébánosa volt.

Kis olvasóink közül többen fordultak hozzánk azzal a kéréssel, hogy számukra is adjon valami olvasnivalót «A fehér barát». Kérésüknek íme, örömmel teszünk eleget, s ezennel megnyitjuk az új rovatot, melynek vezetését Viola Néni volt szíves elvállalni. Csak arra kér Titeket, Kedves Leányok és Fiúk, segítetek neki úgy szerkeszteni ezt a rovatot, hogy minél több haszonnal olvassátok. Küldjétek be neki rövid kis meséket, versikéket, rejtvényeket, címe: Dr. Horváthné Péchy Viola, udv. tanácsos özv., Bpest, Horthy Miklós-út 9., fsz. 6.

Igaz történet

Egy nagyon-nagyon régi legendás könyvben olvastam, Kedves Gyerekek, ezt az igen érdekes és igaz történetet. Ide figyeljétek.

Volt réges-régen Diósgyőrben egy igen gonosz porkoláb, valami Imre nevezetű, a vámosi vajda fia. Ez az igen gonosz ember az egész vidék réme volt s bizony nem hagyta békén a közeli kolostorban szépen imádkozó és dolgozó pálos szerzeteseket sem. Nem egyszer megtörtént, hogy a kis földjeiken kapálgató testvéreket megtámadta és véresre verette embereivel és elhajtotta a kolostor kevéske jószágát, szűkössé éllelmüket: «tsirke-madarat» és egyéb barmfit.

Sokat szenvedtek hát a diósgyőri gonosz porkolábtól a fehér barátok is. Nem is szűntek meg imádkozni érte buzgón az Úristenhez, könyörülne meg rajta s térítené végre magához bűnös lelkét. Nagy bizalommal kérték sok csodával tündöklő védőszentjüket, Remete Szent Pált is, esedezne velük, támogatná könyörgésüket és segítené meg őket hatalmas közbenjárásával az édes Jézusnál.

Nem is imádkoztak hiába. «Dicsőséges Szent Pál őszünk», azaz atyánk, írja a krónikás, megjelent egy éjszaka ama kegyetlen gonosz embernek ágyánál, «nagy, szép, vén ember képében, fehér palástjában és egy mankót tartván ő kezében». A porkoláb megrettenve nézte a különös jelenést, kiverte a hideg veríték, szeretett volna elbújni az ágy alá, de nem lehetett. A fehér szellem végtelen szomorúsággal tekintett rája, aztán megszólalt síri hangon: «Ó, te gonosz

Schönermark: Jézuska vándorútja.

napjafogyott! Mire gyötröd, kínozod az én fiaimat? Higyjed, hogy bosszúállatlan el nem múlatod...» S fogta a «mankóját», azaz botját s úgy elverte, eldöngette a halálraremült porkolábot, hogy «a nyavalyás ember felszökelt az ágyából» és olyan veszett üvöltést és kiáltást csapott, hogy egész udvara fölébredt és hálójába futott. Ekkor iszonyú bömbölések között elmondotta nekik, mi történt vele, gonoszágáért hogy megverte az Isten, illetve Remete Szent Pál. És hogy nem rossz álom volt az egész, megmutatta nekik hátán, vállán a kékfoltokat, sebeket, melyek arról tanuskodtak, hogy a «mankó», azaz bot alaposan ellátta a baját. De okult is belőle a «gonosz» porkoláb, egészen megjavult és többé egy ujjal sem merte bántani Remete Szent Pál fehér fiait.

Keresztfiam

Pöttömnyi pöttöm kis ember,
Az ember hozzányúlni sem mer,
Csak úgy lágyan, óvatosan,
Ahogy az angyalszárny suhan.

Mert angyaloktól jött felénk,
Angyalka-mosolyt tár elénk,
Szemében kéklő csillagot,
Kis lényében égi illatot.

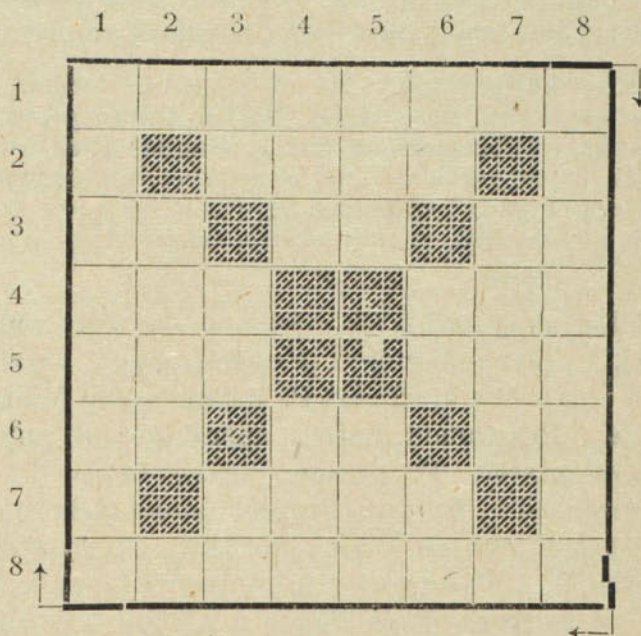
Az útra mind így indulunk,
De elkanyarog az utunk,
A sok viharban megkopunk,
Égi mosolyt már nem kapunk.

Az ő útja még nagy titok
És felelni rá nem tudok,
Merre vezet, hová, hová! ...
... Csak ő felel: oáá, oáá! ...

Haydenné Nagy Stefánia.

Keresztrejtvény

(A megfejtők között könyvjutalmat sorsolunk ki. 16. évig mindenki pályázhat, a címet, az iskolát, az osztályt jelezni kell. A megfejtés Pálos Kolostorba, Budapest, XI., küldendő.)

Vízszintes sorok: 1. Fohász a pálosok Védőszentjéhez (körbe fut). — 2. Istent tisztel. — 3. Mutatószó. — Kötőszó. — Első személy. — 4. Gyerekek tápláléka. — Ige mult időben. — 5. Fiűnév, az első betű hiányzik. — Rajtakap, meg... — 6. Nem föld. — Kisgyerek csinálja. — Egy mássalhangzó kiírva. — 7. Boldog mássalhangzó, fölcserélve kicsit.

Függőleges sorok: 2. ... a harangszó. — 3. Töb-
bes névmás. — Nem megy, hanem... — Előkelő
rang rövidítése. — 4. Mutatónévmás. — Bukott
angyal, az első és az utolsó betű hiányzik. — 5. Nagy
tányér. — Nem úgy, hanem... — 6. Fiűnév, az
utolsó betű hiányzik. — Ige jelen időben (lásd víz-
szintes 4. sor). — L N. — 7. Ige egyes számban
(lásd függőleges 6. sor).

Gyönyörű új címlapunkat Vedródi István festő-
művész, izléses, új fejleceinket Nagyistók István
iparművész készítette.

Remete Szent Pál ájtatosságunk minden templo-
munkban jan. 9-én kezdődik az esti litánián és
kilenc napon keresztül tart, jan. 17-én fejeződik be.

A Szent ünnepét követő vasárnap, jan. 16-án teljes búcsú nyerhető a szokásos feltételek mellett, tehát szentgyónással, szentáldozással és a pápa szándékára való imával.

Ádvent első vasárnapján tonzurát kaptak és kisebb egyházi rendezet pécsi teológusaink Virág Ferenc megyéspüspök úr kezéből. Imádkozunk, hogy az Egyház buzgó papjai legyenek egykor.

Szent Miklós napján újabb kispálosokat öltöztetett be budapesti Sziklatemplomunkban a vidéken missziózó perjel atya helyett P. Zembruszky Mihály pálos alperjelünk szép beszéd keretében.

Pálos könyvvásár volt dec. 21-én budapesti kolostorunkban, melyen Dr. Nádas Zoltán püspöki tanácsos, felelős szerkesztőnk és Bognár Elek színművész tartottak beszédet a meghívott vendégeknek a kolostor fogadótermében a katolikus irodalom korszerű kérdéseiről. A karácsonyi vásár szép eredménnyel zárult.

Lelkigyakorlataink. P. Besnyő Gyula, pálos perjel, h. tartományfőnök Peregen tartott háromnapos missziót a híveknek. P. Zembruszky Mihály alperjel Pusztamonostoron apácáknak 8 napos lelkigyakorlatot, P. Vezér Ferenc O. S. P. a budapesti br. Eötvös József fiúgimnáziumban tartott háromnapos lelkigyakorlatot. P. Gyéressy Ágoston O. S. P. a Ganz-gyári műszerész tanoncoknak lelkigyakorlatot és Pápán a híveknek tartott három-három napos engesztelő jellegű missziót.

Két évtized óta (írja Sippeki József, kedves olvasónk) birtokomban van egy 1 m magas és 70 cm szélességű, felül félköríves végződésű vászonra festett régi olajfestmény, mely Páduai Szent Antalt ábrázolja. Jobb karján a szokásos módon a kis Jézus tartja, ez pedig kis kezében a szent jelvényét, a liliomot fogja. Szent Antal balkezeiben — igen szokatlanul — lobogó láng van festve. Ha tüzetesebben megvizsgáljuk a képet, észre vehetjük a festésréteg alatti fény hatásából, hogy a gyermek Jézust később festették rá, és eredetileg a Szent jobbkezeiben egy könyvet tartott. Először Aquinoi Szent Tamásra gondoltam, akit ugyancsak könyvvel és lobogó lánggal szokás ábrázolni a Szent Lélek jelképeként, az isteni felvilágosítás szimbóluma gyanánt, de nem a kezében, hanem a feje felett lebegőn. És ez a tény kétséget támasztott bennem, hogy vajjon tényleg Aquinoi Szent Tamást ábrázolja-e a kép?

A Fehér Barát 1943. II. számában Remete Szent Antalról szóló cikk hatása alatt meggyőződhettem, hogy voltaképpen nem Aquinoi Szent Tamást, hanem Remete Szent Antalt ábrázolja a kép, mert ennek a Szentnek jelképe a könyv és a kezében tartott láng. Itt olvastam, mint szorult az idők folyamán háttérbe Remete Szent Antal alakja kultuszával Páduai Szent Antallal szemben, s e folyamat képzőművészeti tanuja éppen ez a kép.

Az olajfestmény mindenesetre Pálos eredetre vall, mert hisz kultuszát éppen ők ápolták, mint a remeték példaképének egyik őst! Alighanem a Pálosok pesti kolostorából a Rend 1786. évi felszólításakor kerülhetett idegen kezekbe, de Pest egyik kerületének, 1820-ban épült plébánia-temp-

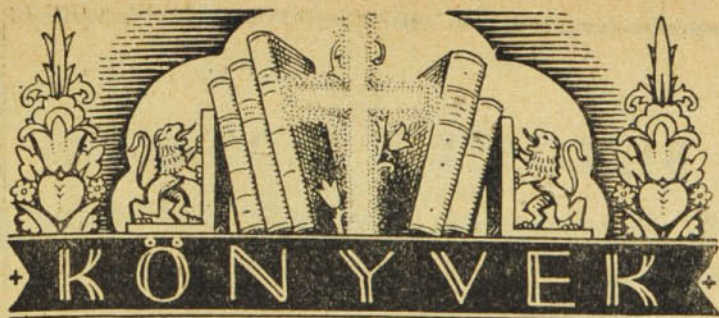
lomában az 1822. évi Kanonika vizitáció, mint egyik mellékoltár képét említi. Ekkor kaphatta a mostani díszes, még ma is igen jó fényű aranyozott fakeretét, rajta művész tervezte empirestílusú préselt fém díszítményeivel. Ekkor festették át az eredetileg Remete Szent Antalt ábrázoló képet Páduai Szent Antallá. Neki akartak oltárt emelni, s mivel itt volt a remete képe, egy kis átfestéssel páduaivá alakították át. A művelet elég jóhiszeműen ment végbe, s pláne, ha arcvonásait sem változtatták meg, úgy valóban ugyanazt a Szent Antalt ábrázolta, akit eddig, legfeljebb a remete jelvénye helyett a páduaiét kapta. Maga az oltár csak ideiglenes lehetett, mert a következő kanonika vizitáció már nem említi, s hiányát két és fél emberöltő múlva egy végleges, a mai oltárral pótolták. Az ideiglenes jellegű oltár megszűntével a kép a templom padlására került, innen 1897-ben a templom átalakításakor a közeli egyházi szervezet iskolájának padlására, majd a komün bukása után onnan a pince lépcsőház falára. Innen pedig az én tulajdonomba, műtárgyaim közt azok főhelyére!

Mindenesetre érdekes képzőművészeti emléke a régi Pálos művészetnek, s egyben tanuja annak, mint szorította ki Páduai Szent Antal tisztelete Remete Szent Antalét, itt Magyarországon is, nevezetesen éppen itt Budapesten, a régi Pesten is! . . .

Adományok. 200 P: Pfeiffer Gyula ny. h. államtitkár; 100 P: kozmatelki Csath Béla ny. postafőigazgató; 4 P: Dr. Smoczer Nándor Sátoraljaújhely: Csepellényi György pálos vértanu szenttéavatására. *Adományok a pécsi háznak:* 100 P: Pilkó Ferenc, Pécs, N. N., Pécs; 20 P: Kult Ferenc, Pécs; 3 P: N. N. és X. Y. — *Szentkútnak* 2 P: Bérczi Róbert, Budapest, Szigetvári József, Szászvár, özv. György Emödné, Esztergom. — *Boldog Özséb szenttéavatására:* 100 P: Borbás Károly, Szentes. — *Csepellényi György szenttéavatására:* 2 P: dr. Smoczer Nándor, Sátoraljaújhely. — *«A fehér barát»-nak:* 10 P: Moser Jolán, Kiskunfélegyháza. — *Budapesti háznak:* 222 P: Pirkner Ferenc, Budapest; 20 P: Kovács Mihály, Budapest. — *Folytatjuk!* — *Isten fizesse meg!*

Felülfizettek «A Fehér Barátra»: 7 P-vel: özv. Horváth Károlyné Bönye; 6 P-vel: Dr. Bolla Gyuláné Balatonfüred, Majoros Sándor Bpest; 4 P-vel: Binder Erzsébet Dombóvár, Borkovits Nándor Kisköszeg, özv. Csermecz Józsefné Szilágyosomlyó, Imreh Béláné Kovászna, Irgalmas Növérdek Dés, özv. Juhász Dánielné Técső, Pecze Mihályné Bácsföldvár, *Keserű Bálintné* Pusztamonostor egy gyönyörű szentségház-csipkefüggönyt, *Nagy Éva* Bpest meg egy oltárterítőt adományozott a Sziklatemplomnak. — *Isten fizesse meg!*

Halottaink. Nádas János, benne Dr. Nádas Zoltán felelős szerkesztőnk édesatyját gyászolja. Dr. Kühár Flóris O. S. B. Bpest. özv. Fejős Jánosné Szekszárd. Dr. vitéz Dániel Gábor Bpest. Hajdú József Rákospalota. Dr. Hulin Gáborné Kiskőrös. Pettkó-Szandtner Aladárné Bpest. *Adj, Uram, örök nyugodalmat nekik!*

Erdey Ferenc: Engeszteljünk szentségben. (Korda kiadás.) — Ha végigelmélkedjük e könyv elmélkedéseit, olyan könnyűnek tűnik fel az engesztelés e legtökéletesebb módja. Hiszen szent vagyok, ha velem a megszentelő malaszt, amit a keresztségben kaptam s ha elvesztettem, a szentgyónásban újból reám szállott. Sőt velem, bennem van az Isten, az Atya, Fiú és Szentlélek teljes hatalmával, Szent Pál mondja: «Nem tudjátok-e, hogy az Istennek temploma vagytok és az Isten Lelke lakik bennetek? ... Mert az Isten temploma szent, ti vagytok az!» Ez a legnagyobb ajándék! Kívánhatunk-e még mást ezenkívül?

R. L.

Váth János: Füred a szépirodalomban. (Dunántúli Szemle Könyvei 210.)

Érdekes vállalkozás Füred szerepét, vagy csak utalását kutatni íróink, költőink örök műveiben. Ennek a feladatnak fáradhatatlan szorgalommal eleget is tett Váth János, maga is Balaton s Füred szerelmese.

Szentlélek Szövetség: Szenvedő lelkek naptára. Mint minden évben, most is gazdag tartalommal, nemes illusztrációkkal, izléses kiállításban jelent meg a Szenvedő Lelkek naptára.

Dr. Fallenbüchl Ferenc: Az Ágostonrendiek Magyarországon. (A Szent István Akadémia II. Történelem-, jog- és társadalomtudományi osztályának értekezése. III. kötet. 3. szám.)

A szerzetesrendek történetének a feltárása nemcsak egyház- és művelődéstörténeti, hanem egyben elsősorú nemzeti történelmi feladat is. A szerző e nemes feladat szolgálatába szegődve a trinitárius rend történetének a feltárása után most különböző levéltárak anyagának, valamint az idevonatkozó nyomtatásban megjelent, úgyszólván valamennyi forrás felhasználásával szorgos kutatáson alapuló újabb rendtörténeti munkával gyarapította a magyar történettudományt. Monografikus egységben mutatja be az Itáliából és Bajorországból hazánkba telepedett s a középkorban nagy elterjedésnek örvendő, de ma már szinte feledésbe merült ágostonosoknak szigorú rendi reformon átesett úgynevezett *sarus* remeteszerezetének magyarhoni történetét. Bár anyagának természetes adottsága miatt két egymástól elkülönülő, önmagukban mégis szerves egységet alkotó részben tárgyalja a rend történetét a) a mohácsi vész, majd b) Budavár bevételét utáni időkben. Az előzőben részletesen szól a rend magyarországi megtelepedéséről, a Vilmos-rendi remetékkel való egyesüléséről, a rend önálló provinciává alakulásáról (1262). Ismerteti a rendnek kivételes helyzetét biztosító szentszéki bullákat (IV. Kele-

men, IV. Orbán), s a mohácsi vészig alapított vagy 30 ágostonos kolostor rövid történetét. A rendi élet szempontjából e korban a legfontosabb szerepe a a legnagyobb kolostornak, az esztergominak volt. Itt tartották többnyire a szerzetesi élet egyöntetűsége és szigora fölött örökös nagykáptalanokat és ugyancsak itt működött a rend magasabbfokú iskolája is. Az ágostonos remeték e korszakban igen nagy szerepet játszottak a magyar vallásos élet és a nemzeti művelődés fejlesztése terén. Közülük többen magas egyházi méltóságokat töltöttek be s több ízben jártak hazánkban szentszéki követi megbízásban is. De volt közöttük már e korban több boldoggá avatott is, sőt olyanok is akadtak soraikban, akik vértanuhalált haltak a török elleni harcok idején.

A reformáció és a törökhódoltság azonban szinte nyomtalanul elpusztította kolostoraikat. A hódoltság megszűnése után újraéledő katolikus hitélet nem tudta valamennyi egykori ágostonos kolostorban a szerzetesi életet feléleszteni. Csak néhány kolostorukban indult meg a szerzetesi élet. Ezek közül a *budai* kolostornak jutott vezető szerepe. Szerző művében gondos részletezéssel ismerteti e kolostor történetét, majd szól az ágostonos remeték szabályzatáról, életmódjáról, különféle érdemeikről, főleg kultúrmissziójukról és térítő munkásságukról, nemkülönben a hitélet elmélyítése érdekében alapított konfraternitásaik működéséről. A rend szellemi életképeinek kialakítása, ami pedig igen fontos lenne — mivel a rendelkezésre álló forrásanyag jórésze, sajnos, mert csupán gazdaságtörténeti és birtoktörténeti jellegű, ezért csekély helyet foglal el e műben, holott ennek a kérdésnek a megvilágítása, részletesebb taglalása igen fontos lenne. — Ha e hiánytól, amely — mint érintettük inkább a források szükségszerűségének rovására irandó, — eltekintünk, úgy véljük, hogy minden dicséretet megérdemlő munkát végzett a szerző.

Dr. Kisbán Emil.

K Ö N Y V E I N K :

Dr. Nádas Zoltán: Ö is szenvedett...

Pusztai Sándor: Magyar rapszodiák.

Tullio Rispoli: Letűnt idők romjain.

Krónikás: Csillagfények.

Marci bá: Képes Mesekönyv.

Hasznos és szórakoztató könyvek a dolgozó ifjúság számára.

MEGRENDELHETŐK

LEVELEZŐLAPON

Fráter György Sajtószövetkezetben

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dr. Nádas Zoltán.
Stephaneum nyomda Budapest. Felelős: ifj. Kohl Ferenc.

ELSŐ MAGYAR

ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG

*hazánk legrégebb, legnagyobb biztosító intézete.
Alapítva 1857-ben.*

Elfogad legméltányosabb feltételek mellett:

Életbiztosításokat, tűzbiztosítást, betörésbiztosításokat, üvegbiztosítást, jégbiztosításokat, szállítmánybiztosítást, autók biztosítását, baleset- és szavatossági biztosításokat, géptörésbiztosításokat, állatbiztosításokat.

BAROSS RÁDIÓNÁL:

vilánszerelési cikkek, rádiók, vill. háztartási cikkek.
TURUL izzóámpalercak.
VIII. ker. Baross-utca 48. szám.
Telefonszám: 131-219.

CAUSYTH-TABLETTA

Cyclohexatrienpyridinsul-
fosavas-pyrazolonszármazék

TERNAJGÓ-GYÓGYSZERTÁR

Szent Gellért gyógyfürdő.

KEGYTÁRGYAK, ZÁSZLÓK

OBERBAUER A. UTÓDA

Magyarország legrégebb
templomberendező és
zászlókészítő vállalatánál.

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 41. szám.

Alapítási év 1863. ☐ Telefonszám: 183-344. szám.

A FEHÉR BARÁT KIADÓHIVATALA

BUDAPEST, IX. KER, GÖNCZY PÁL-U. 2., III.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Főtisztelendő
Nemzetes
Nagyságos

úrnöknek — úrnak

Budapesten, környéken, vidéken

vezet

Árban, minőségben, kiszolgálásban

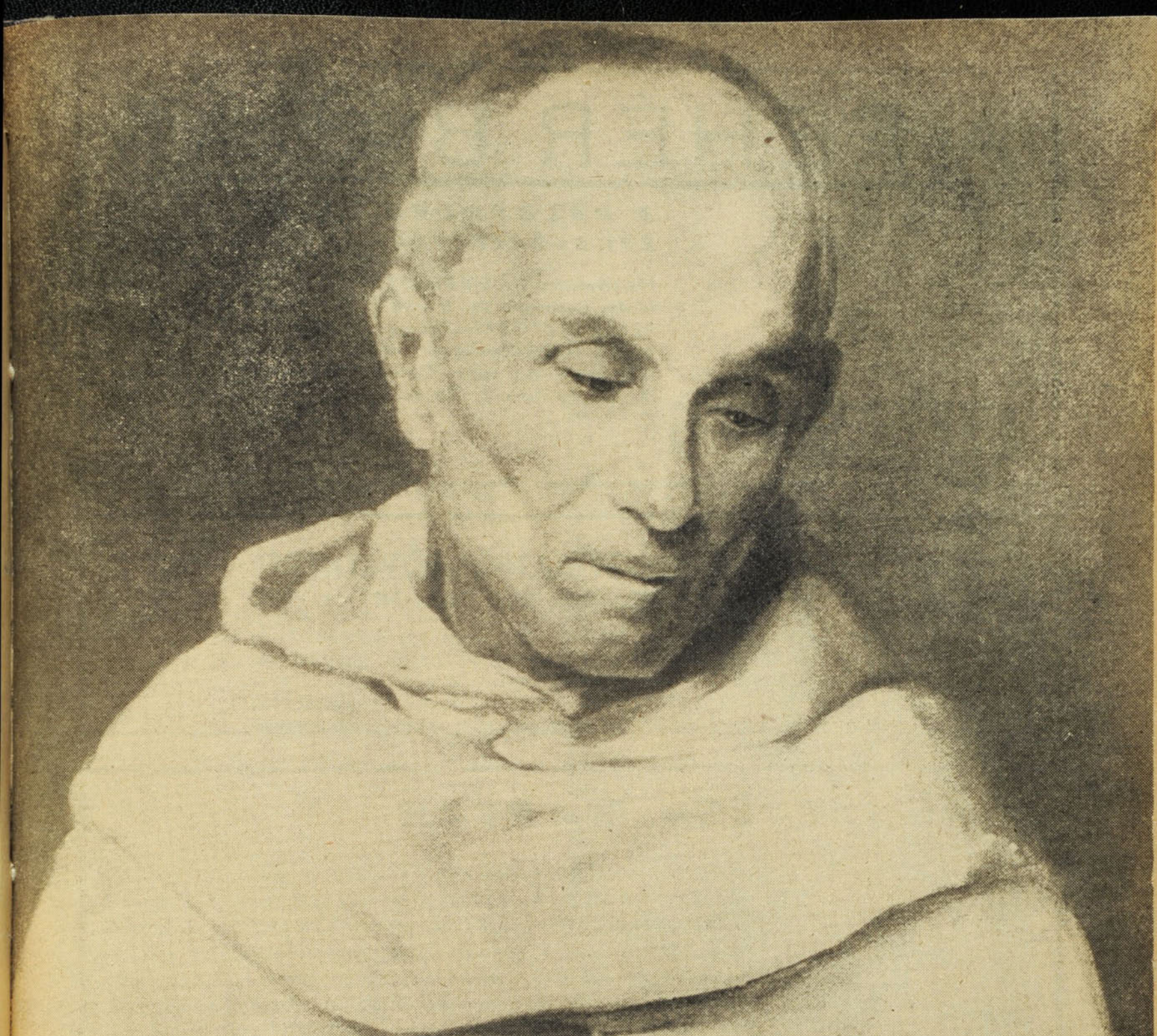
KÖZTISZTVISELŐK SZÖVETKEZETE

1892 — 1943.

FÜSZER- ÉS CSEMEGEÜZLET XI., Budafoki-út 47—49. sz.

Telefon:
456—530

Naponta friss gyümölcs-, zöldségfélék. — Kiváló minőségű borok.
— Márkás likőrök. **KÖZSZÜKSÉGLETI CIKKEK ÜZLETE.**

A FEHÉR BARÁT

A PÁLOSREND HAVI FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: P. GYÉRESSY ÁGOSTON—FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. NÁDAS ZOLTÁN

TARTALOM: Sz-i: Hol a hiba? — Molnár István: Hogyan rombolták szét a túskevári pálos kolostort és templomot — P. Gyéressy Ágoston O. S. P.: Mária első csodája — Üdvözlégy Dicső Szűz-Asszony (pálos himnusz, Lengyel Rezső ford.) — Fráter Jácint Naplójából — Horváth Richárd: Áruzkodó kis ceruza — Dr. Nadas Zoltán: Világosságul a népeknek — Világegyház — Falbrecht Alice: Lelki levelek (2) — Dr. Dobák Ferenc: Szent orvosok — Dr. Paulinyiné báró Oertzen Kornélia: Szent Margit oltalma alatt — Gyermekeknek — Pálos Krónika — Szerkesztői üzenetek.

VII. ÉVF. • 2. SZÁM

ÁRA • 60 • FILLÉR

1944 FEBRUÁR